

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Évi ár 24 korona.
Félévi ár 12 korona.

VIDÉKEN:

Évi ár 26 korona.
Félévi ár 13 k. 30 f.

HIRDETÉSEK:

6-hatásos példányok egyenként 30 fill.
Minden sorvetkenél 15 fillér.

Nyitási díj 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetem
vasúti palotájában.
TELEFON-SZÁM: 202.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 23. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELMÉRŐ SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, június 11.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezérlők: A nyári program.

A képviselőház ülése.

Sódrágtó közgyűlés.

Zselénky a tözsde ellen.

Fedák Sárinnál.

Reklám-kivonatok.

Zay Károly gróf öngyilkos kísérlete.

Az életunt milliommós flu.

Az orfeum tanyán . . .

Az orfeum-közgyűlés.

Tárca: Könyv a vármegyéről. — A huszár meg a lova. Irta: Sz. Szigethy Vilmos.

A nyári program.

Arad, június 10.

A képviselőház még hét-nyolc ülést tart a főrendiház talán kétszer ül össze a nyári szünet előtt. Ma folytatta a vasúti beruházási javaslat vitáját, azután végez az ingyenes népoktatásról, a közegészségügy rendezéséről, a vízi beruházásról, az állattenyésztésről, a birtokrendezésről szóló törvényjavaslatokkal, a főrendiház pedig ezeken kívül, sőt ezeket megelőzően, a költségvetéssel és az appropriációval.

A törvényhozási szünet legnagyobb munkája a fuzió, vagy ha ez az idegen szó a sovén magyaroknak nem tetszenék, az új pártalakítás, a függetlenségi, az alkotmány- és a néppártnak közös cégér mögé, közös tető alá hozása lesz. Vezéri szónoklatok, nyílt és zárt levelek, hírlapi cikkek és nyilatkozatok egyengetik a koalíciós pártok utjait az új alakulás felé, amelynek megvalósulását szep-

tember utolsó napjaira, a delegációs tanácskozások kezdetére várják.

Mi legyen az alap, a cím, melyik rész kezdje meg a beolvadást, többé-kevésbé megtárgyalt dolgok, amelyekről idők során referáltunk is. Hogy a nyár folyamán kisebb nagyobb, de a lényegét nem érintő változtatások egymást követhetik a tervezetés körül, az természetes.

Veszedelem csak akkor érhetné a kormányt és híveinek az új pártalakítás révén állandóságra való törekvését: ha a függetlenségi pártból néhány komoly tényező közreműködésével számbavehető kiválás történne. Ez esetben Kossuth Ferenc és vezértársai a legnagyobb erőfeszítés mellett se tarthatnák össze a mögöttük álló táborot annyira, hogy a döntő szerepet megőrizhetnék. Justh Gyulától féltek egy darabig, újabb időben azonban áttól tartanak, hogy a balpárt, Lengyel Zoltán visszavonultával Polónyi Gézához csatlakozik és ekkor a függetlenségi párt izgékonyabb része egy csöppet se irtózik a balpártihoz való átlendüléstől, különösen ha ez még a címváltoztatást is elfogadja.

A kormány tisztában van azzal, hogy Polónyi Gézának nyílt ellenzéki fellépése, ha egymagában nem ellensúlyozhatatlan veszedelem is, de a fuzióval biztosítani szándékolt rezsim-állandósítást mindenestre komoly bajjal fenyegeti, éppen ezért az utóbbi napokban már tárgyalt Polónyival s előre le akarta foglalni a támogatására. Polónyi nem idegenkedett ettől, egy feltétel alatt: ha a kormány megcsi-

nálja az ő teljes rehabilitálását. Hogyan történjék ez: királyi kitüntetéssel, parlamenti demonstrációval vagy más uton, ennek Wekerle volna a megmondhatója. Ha a fuzió úgy nem sikerül, hogy azonnal féltelmetes ellenzéket ne kapjon, akkor a kormány az új alakulásnál a néppártra se számíthat.

A delegációk megnyitára már egységes táborral akar a kormány felvonulni. Csak ebben látja annak biztosítékát, hogy az ott fölvetődő nehéz, közösügyes kérdések megoldása nem fog fennakadni s nem sodorja a kormányt, a parlamentet és az országot új válság elé. A létszám-emelés, az ennek megfelelő költségnövekedés és az egész véderőtörvény revíziója már esedékessé válik. Ezenek a delegációt illető részét csak úgy tolhatja el a kormány az őszi kampány elől, ha a delegációban csak indemnitást kér a közös költségekre, a kérdések teljes érintetlen hagyása azonban ez esetben se sikerülhet. Ugyanerre az időre várható a választójog reformja is, amivel a kormány és pártvezérei az új egységes tábor létrehozásának mellőzhetetlen voltát magyarázzák.

Ez volna nagyjában az a program, amit a kormány maga elé tűzött. Hogy mennyit fog ebből kivinni, azt a közel jövő fogja megmutatni. Annyi bizonyos, hogy bár mindezeket szeretné mintegy automata-módra elvégeztetni, sok akadályal fog találkozni utjában. A fuzió kérdése, az önálló vagy közös bank választóvize, a katonai kérdések és — last, not

Könyv a vármegyéről.

Sz. Szigethy Vilmos: A vármegyéről. Bőkezélek. A Dugonics-társaság által 1000 koronával jutalmazva. Légrády testvérek kiadása. Ár 3 korona.

Sz. Szigethy Vilmost alig szükséges a magyar lapok közönségének bemutatni. Bár még fiatal ember és mindössze néhány éve lehet annak, amikor első tárcs-novellája valamelyik pesti lapban — gondolom, a Pestl Hírlapban — megjelent, ma már általánosan ismert nevű elbeszélő. Az első tárcát követte gyors egymásutánban több is, az író egyénisége érdeklődést, a munkái lépésről-lépésre fokozódó tetszést arattak és ma, nem egészen egy lusttrum eltelése után, Sz. Szigethy Vilmos majdnem az összes nagy magyar újság és folyóirat szívesen látott vendége. Karrierje, mint látható, rövid, egyenes, szimpatikus.

Es a fiatal írói pálya most igen nevezetes ponthoz érkezett el. Az előttem fekvő díszes kötet mindennél jobban elébom tárja, micsoda más dolog a „tárca” és micsoda más dolog a „kötet.” Nem akarom meglopni Szigethy mesteriségét, de a különbség igazán olyasféle, mint a milyen van egy szál virág meg egy sokféle virággal telt, illatban-színben változatos kert között. Az egymás mellett valóság teszi mind-egyiket egész hatásában kivethetővé. Ha t. i. hatásosak azokon egyes szálak is, van bennük valami, ami egészszé teszi az egészet.

Nos, a hogy Szigethy Vilmos kötetét át-olvassuk — nem hagyva ki azokat a darabokat sem, amelyeket még tárcs-korában megismertünk, meglepetve tapasztaljuk, mint nyernek ezek az apró mozaik-darabok egy egészbe összeállítva, új szint, új jelentőséget. Mint fejlődik ki az egyes ecsetvonásokból egy színes, hangulatos, összetartozó kép: a tekintetes vármegye képe. Amint eddig az egyes szemeken át kicsiben láttunk, azt most a maga összességében látjuk. Valójában csak itt tudjuk meg, mi az, ami Szigethy tollát mindig vezette és mi az, ami az írásában mindig megkapott. Meg azt is, hogy mi az, ami az ő anyagárnyát kimeríthetetlenül teszi.

Egy egész külön világ, egy sajátos, érdekes társadalom egész élete az, amiből az esztét, az alakjait, — főként az alakjait — a hangulatait, de még a kifejezését is veszi. A „megyeisták” és vidékük arcképcsarnoka életrajzi adatokkal: így lehetne röviden megjelölni az egész kötet mivoltát. Vale együtt a szerző egész munkáját. Mert nem lehet mondani — ezt némelyek dicséretnek, némelyek gáncsnak fogják venni, — hogy Szigethy válogatva elmondja azt, ami eszébe jut és lerajzolja azt, aki a szemé elé kerül. Az anyagát teljesen ismeri, evidenter arról ír, amiben született, amiben él, a könyvének minden lapja elárulja, hogy az is „megyeista”, aki írta. Amit megírt, ki gáncsnak, ki elismerésnek fogja nézni, a szerint, ahogy az élete küllője hegyesebb vagy tompább szögben áll a megyeházához.

Persze, ha valaki ilyen közelről tépheti a rózsát, az néha aztán nagyon is bele talál markolni. És bármennyire megnyerő és megvesztegető a friss irodalmi hajtás, mégis meglepődik az ember, mikor egyszerre csak lekötrefiázva látja — sietek hozzátenni: nem rosszindulatulag — valamelyik nagy megyének valamelyik nevezetes emberét, akire, ha nincs is kírva a neve, ráismer egy egész vármegye, sőt egy fertály ország.

De jön még erősebben is: emberek, családok képviselő egyénei, a saját valóságos nevükön, vezetők nevükön, megnevezve. De még egyszer és erősen megnyomom: karikatúrákról szó sincs. Csak meg vannak említve, bemutatónak az olvasónak, mint a kiknek a saját milyensége hozzátartozik a vármegye természetrajzához. Tóth Béla, Lőtvös Károly, Vay Sándor után ez magában véve nem volna új dolog, de már fölöttébb újszerű a közlünk és velünk élő, részben az ország különböző vidékeire szétterjedt családok tagjait novellisztikusan elmondott, felékitett esetek szereplőként látni. Hogy ez jogos-e vagy nem, azt nem merném hamarosan eldönteni, a kötet érdekességét mindenestre különösen növeli.

Hogy Szigethy Vilmos könyvében tömött sorban felvonulnak a vidék asszonyai, lányai is, hogy tág kerete nyílik abban annak a sajátos provinciális szerelemnek, amelyben ugyszólván semmi átmenet sincs az akáccillat és a revolvergolyó, az örült önfeláldozás és a sommás per közt, az szinte magától értetődik.

least — a választóreform, mind alkalmasabb kisebb-nagyobb összetűzések keltésére. A fuzióban kemény dió a néppárt szereplése, a bankkérdésben pedig az, hogy Kossuth Ferencék már tulságosan angasztották magukat az önállósítás mellett, holott az ügy mai stádiuma szinte bizonyossággal enged következtetni a közös bank szabadalmának legalább is 1917-ig való meghosszabbítására. Itt tehát vereséget fog szenvedni a függetlenségi álláspont és alig van kilátás arra, hogy ezt a vereséget az utolsó két ütközetben: a katonai kérdések egészének megoldásánál és a választó-reformban, valami nagy győzelemmel hozhatná helyre.

A képviselőház ülése.

A megbüntetett képviselők. — Humoros jelenetek. — Az államvasuti beruházás vitája.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Budapest, június 10.

Ahány képviselő ma délelőtt betévedt a Házba, az mind az elnöki szoba felé sietett. Itt félfénken benyitott és alázatosan köszönt.

— Kérlek szépen, kegyelmes uram, — kezdte azután a mondókáját — az utolsó ülésen katalógust olvastak és többek között, én nem voltam jelen a Házban.

— Ugy? — vetette oda Justh Gyula — és miért, ha szabad tudnom!

— Pardon, sürgős családi ügyek!...

Erre Justh fölpattant és a képviselők valószínűsége szerint, alaposan leszidta mindegyikét.

— Senkisémet távozhat el engedelem nélkül, — pattogott — maradjon mindenki a helyén, mert különben nem lehet tárgyalni.

A képviselő csöndesen hallgatta a záporos hullását és várta, mi lesz a vége. A vége pedig ez volt:

— Hát még most en egyszerű elfogadom az igazolását. De többször meg ne történjék.

— Nem, nem, kegyelmes uram, nem fog többé megtörténni! — Igérte a képviselő.

És boldogan távozott, mert az igazolás elfogadása annyit jelent, hogy a *fizetésből nem lesznek le egyhavi járandóságok*. Aki, ugyancsak, igazolatlanul távol van, egyhavi fizetése bánja.

De még ezzel nem volt vége a fejmosási processzusnak.

Mikor Justh Gyula megnyitotta az ülést, nyomban megemlítette a minapi katalógus olvasását.

— A múlt ülésen — mondotta — katalógust olvastak és háromszázadik több képviselő hiányzott. Emlékezhettek rá a képviselő urak, hogy úgy volt, hogy azon a napon már nem lesz ülés. Azt hiszem tehát, hogy éppen ezért hiányoztak annyian...

— Igen, igen, azért! — kiáltották mindenfelől és örömmel kaptak a kifogáson.

Az elnök csöngött és folytatta:

— Mindezeknél fogva azt indítványozom, tisztelt Ház, hogy *tekintsünk el a katalógus-olvasás konzekvenciájától*.

— Tekintsünk el! Tekintsünk el! — bugta rá száz torok.

Justh Gyula mosolyogva nézett végig a teremben:

— Ugy látom, hogy a t. Ház osztozkodik a véleményben: ezek következtében határozatilag kimondom, hogy a katalógus olvasásnak semmiféle következtetése nem lesz.

Hosszantartó viharos éljenzés. Az éljenzésbe csak egy disszonáns hang vegyült. Az O'ay Lajosé:

— Én kívánom a konzekvenciákat! — kiáltotta. — Tessék rendesen eljárni a Házba. De amikor szavazásra került a sor, egyedül maradt.

Ezután Justh Gyula megint átvette a szót.

— Konstatálnom kell, — mondotta — hogy a képviselő urak *engedelem nélkül* vannak távol. A házszabályok ezt határozottan tiltják. Huszonöt év óta vagyok képviselő, de soha engedelem nélkül nem mentem el. (Éljenzés.) A múlt ülésről a Ház engedelmeivel egy képviselő volt távol: *Novák Aurél*.

— Az isten éltesse! — kiáltották.

— Előki engedelemmel — folytatta Justh — négyen voltak távol. Ezek a következők voltak: *Justh Gyula*...

Óriási kacagás, lármá és zaj:

— Ahá, tehát az elnök ur sem volt a Házban.

Justh dühösen rázza a csengőt és még dühösebben szól le a nevetőkre:

— Bocsanatot kérek, én elnöki engedelemmel voltam távol.

— Tehát *önmagától* kért engedélyt! — dörögte valaki.

— Nem, — replikázott Justh, — én *Nóvay* Lajos alelnök urtól kértam engedelmet; azt így szoktam mindig megcselekedni.

Erre elfűt a nevetés és most már csöndben vették tudomásul azt is, hogy a naplóban tulajdonképpen nem lett volna szabad közölni a távollevők névsorát.

— Ezt csak — magyarázta az elnök — a Ház határozata alapján lehetett volna megtenni.

Ezzel befejeződött az incidens. Fölolvasták az interpellációs könyvet, majd áttértek a napirendre, a *beruházási törvényjavaslat tárgyalására*.

Az első fölézölő volt:

Thoreczkay Viktor báró: Részletesen bírálja a javaslatot. Az államvasutak beruházási programját célszerűtlennek tartja és ezt a véleményét részletesen indokolja. A javaslatot elfogadja, de határozati javaslatot terjeszt be, hogy rendezzenek be gyorsvonatokat harmadik és negyedik osztályúval, biztosítsák a munkát magyar munkásoknak és védjék meg a kisiparosok érdekeit.

Következik Szmeccsányi György.

— Na, hol van? — kiáltoznak a negyvennyolcas pártan.

— Hol van a hős?

Surmin György horvátul beszél a javaslat ellen.

Nagy Derső örömmel üdvözlö a javaslatot, a mely hivatalosan van arra, hogy újra talpra állítsa az államvasutakat. Fölzölal azonban a fővárosban teendő beruházások ügyében. Fél attól, hogy az a célra előirányzott husz millió korona csak a pillanatnyi helyzetet segít. Tudja, hogy a főhaj az, hogy Budapest tulajdonképpen nem munkásváros, hanem proletár város. Itt van a Duna, de kellőképpen kihasználni nem tudjuk és attól fél, hogy Ausztria vízi politika tekintetében is megelőz bennünket. Nagyon sürgős tehát a budapesti kikötő teljes kiépítése. Ezzel együtt kell majd véglegesen megoldani a budapesti pályaudvar kérdést is. A javaslatot elfogadja.

Magdics Péro horvát beszédet mond.

Sümegi Vilmos sürgeti, hogy a székely vasutak kiépítésére minél nagyobb összeget fordítsanak. A javaslatot elfogadja.

Lerkovits Iván horvátul beszél a javaslat ellen. Zakariás János: Az államvasutaknál a magyar nemzeti jelleg kidomborítását kéri.

Grahovácz Mirko horvátul beszél a javaslat ellen.

Daranyi Ignác földmívelési miniszter Wekerle nevében beterjeszti a szeszadóról és a szeszkontingens kiosztásáról szóló törvényjavaslatot.

Ebben nyilvánul meg épen a szerző poéta-voita. Igen egyszerű szívek egyszerű érzéssel adják az anyhó, szelíd színekben tartott háttér a „szék-város” szövegletes silhouettjéhez. Itt is sok ismerőssel találkozunk, de már, amint ilik is, csak úgy általánosságban.

Hogy a könyvet a szegedi Dugonics Társaság 1000. monó ezer koronával jutalmazta, az jó bizonyítvány a társaság erejét és úját illetően. Ime: mihelyt anyagi ereje van a vidéknek, van mindjárt. Irodalmi élete, termése is. Hiába, a papírost sem Árkádiában gyártják, sem pedig a nyomdátékat. És a „termés” megéri a ráfordított anyagi erőit.

Hogy az új könyvnek milyen lesz a helye irodalmunkban, azt a jövő fogja megmutatni. De annyit bizonyosan vélek, hogy mint egy haldokló — vagy haldoklónak látzó? — világ hívatott rajkölőjének eredeti és sajátos munkája nemcsak nagy figyelemben, de tetszésben és rokonszenvenben is fog részesülni és sok olvasót, sok szíves elismerést szerez majd szerzőjének, akit hozzánk köztársasági kötelekkel fűz az a körülmény, hogy az aradmegyei Győrök szülőtte.

A Légrády Testvérek kiváló eleganciával állították ki Sz. Szilgythy Vilmos könyvét, amelyet mindenképen szívesen ajánlunk mindazoknak, akiket rokonszérzés vagy akár egyéb érzelmelek fűznek a vármegye életéhez. Akiknek pedig a száma légió.

A huszár meg a lova.*

Írta: Sz. Szilgythy Vilmos.

Volt egyszer egy gyerek, selyemképu és lányos, amelleit rosz, mint a rideg ősi éjszaka, szomorította az édesanyjának. Ritkán lümpolt az igaz, állag csak egyszer egy héten, de olyankor három napon át tartott a mulatozása.

Az édesanyja valósággal fellélekzett, amikor besorozták katonának. Majd rendhez szokik ott.

A lányképu fiu ettől sem riadt meg, hiszen elmúlik az a három esztendő hamar, van a kaszárnyában sok urigyerek, az anyjától sem esik messzire, találkozhatnak. Nyáron aztán beleszorult a nagy hányavetiség, mert megkapta az értesítést, hogy huszárnak osztották be és viszik Bécsbe.

— Nem megyek el! — mondta először, — nem vagyok bolond, hogy halálra kínoztassam magam!

Titokban azonban tájékozódott, hogy mi történik az engedetlen katonával? Biz ott nem sok vigasztalást szerzett. Erre aztán a gyerek egészen megtört.

— Le fogok esni a lóról. Egész biztos, hogy leesek. Vagy megrug valamelyik.

* A vármegyéből című kötetből.

— Jaj, megrug! — sirt az anyja, — est én nem engedhetem meg.

Nyakába vette a várost és kezdett kilincselni, hogy miként lehetne kicsinálni a dolgot. Végére is a bakáknál nincs semmi veszedelem, ott nem pucolja törékeny, gyöngy kezével a vad gebéket.

Azt mondták, hogy adjon te kérvényt a hadügyminiszterhez, azon a címen, hogy a fiu észlönyszerűleg irtózik a lótól. Esetleg aztán kicsérélk valakivel. Akad paraszgyerek elég, aki szívesebben lesz huszár s még büszke is rá.

Azonban csak októberben, berukkolás után, van ennek helye. Az özvegy aztán maga vitte el a kérvényt, az öreg generálisok végighallgatták a panaszt, majd megígérték, hogy pár hét alatt elintézik a dolgot. Mindent elintéznek.

— Csak ez a borzasztó sok irkálirka ne volna vele, tessék tudni. Ez őli meg az embert. Száz sor is lesz belőle, mire véget ér.

— Megáldja az Isten, csak ne sajnálják a fáradságot.

Aztán ment haza az anya és sirt tovább. Az asztalnál meghagyta a helyét, meg is terített neki. A konyhában a gyerek kedvenc ételt készítették, esténként megvetették az ágát, az anyja pedig virrasztott hajnalig, állatva önmagát, hogy az a rossz kölyök csava-

Hoffmann O.16: A csendőrség szaporítása és nyugdíjellátása tárgyában interpellál.
 Surmin György: A horvátországi választási szabadság dolgában interpellál. Az interpellációkat kiadták a minisztereknek, mire az ülés véget ért.

SÖRDRÁGITÓKÖZGYÜLÉS

Aradváros törvényhatósági bizottsága ma délután közgyűlést tartott, melyben nemcsak a pezsgőre és kártyára, hanem a sörre is súlyos adót rótt. Ezentúl minden hektoliter sört két korona adó terhel.

Szabad az orfeum.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 10.

Arad törvényhatósági bizottsága ma tartott közgyűlésében kisebb-nagyobb reformokat léptetett életbe, melyek a város társadalmának minden rétegét egyaránt érintik. Az első újítás, amely ugyan első sorban a vendéglősöket érinti legközvetlenebbül, de tagadhatatlanul a nyári Aradnak életét is megfogja változtatni, az orfeumok játszási engedélyének megadása, illetve a szabályrendeletnek olyatén megváltoztatása, hogy az orfeum május elsejétől október elsejéig üthet tanyát még akkor is, ha az aradi színházban a színtársulat előadást tart. Az előadások kezdetének korlátozását sem mondotta ki a közgyűlés. A másik nagy horderejű reform az új építési szabályrendelet, melynek kétszáznyolc szakasza azt a célt szolgálja, hogy Aradon a közegészségügyi és esztétikai követelményeknek megfelelő épületek emelkedjenek.

A harmadik és talán a legszélesebb rétegekben meglepetést okozó és teljesen titokban előkészített reform a *sörnek városi adóval való sújtása*. A közgyűlés egy régebbi indítványhoz képest nemcsak a kártyának és pezsgőnek megadóztatását határozta ma el, hanem kimondotta azt is, hogy az Aradon elfogyasztott sör hektoliterje után két korona városi fogyasztási adó fizetendő. Ezzel a sört megdrágította a közgyűlés, amelynek határozatát aligha fogja a pénzügyminiszter jóváhagyni.

A tanács, noha tudja, hogy a pénzügyi kormány az eféle városi adónemek kreálását nem tűri, mégis oly sürgősnek tartja az adózás módjait megállapító szabályrendelet el-

készítését, hogy meg sem kérdezi előbb a pénzügyminisztert, vajjon elvileg hozzájárul-e a városi söradó behozatalához.

A közgyűlésnek sorrendjében felvett többi kérdést érdeklődés nélkül dolgozta fel a törvényhatósági bizottság. Élénkebb vita csak az új építési szabályrendelet azon szakaszainak tárgyalásánál keletkezett, amelyekhez Steiner József, lapunk mai számában is ismertetett indítványait benyújtotta, amelyeket azonban a közgyűlés mind mellőzött.

A közgyűlésről szóló tudósításunk a következő:

A közgyűlést négy órakor nyitotta meg Károlyi Gyula gróf főispán.

(Napirend előtt.)

A tárgyalás napirend előtti felszólalásokkal kezdődött. Múlek Lajos dr. amlatt emelt szót, hogy a közgyűlés határozatait a kormányhatóság hosszú ideig heverli jóváhagyás nélkül s ebből a városnak kára származik. Kérte a polgármestert, hogy legalább minden második közgyűlésnek tegyen jelentést azokról az ügyekről, melyeknek elintézése késik s azokat a közgyűlés maga fogja megszürgelni az egyes minisztériumokban, aminek bizonyára meg is lesz az eredménye.

Avarffy Géza azt indítványozta napirend előtt, hogy a kabaré-előadások tarthatása iránt benyújtott kérvényt, melyet a tanács a színházi bizottsághoz utalt s ez a jogügyi bizottságnak adott ki véleményezés céljából, még a mai közgyűlés során tárgyalja a törvényhatósági bizottság, mert a folyamodók a közgyűléshez címzett beadványukat s így ennek kell intézkedni első sorban sorsa felett.

A polgármester megmagyarázta, hogy a törvény értelmében az ügyrend megállapítása után új tárgy be nem iktatható és különben sem szenved hosszú halasztást az elintézés, ha a legközelebbi közgyűlésből történik meg.

A főispánnak hasonló értelmű nyilatkozata után a közgyűlés rátért a napirend tárgyalására.

Mintán tudomásul vették, hogy a rendőrség létszámának szaporítását a belügyminiszter jóváhagyta, a Dangi-féle alapítvány kezelését elvállalta a közgyűlés és megéljenezte a főispán átiratát, melylyel Mikes Gábor drt rendőrség-előadó nevezte ki és Solymosi Eleknek elutasított választ adott színházi iskola létesítéséhez segélyt kérő kérvényre, áttért az új építési szabályrendelet tárgyalására, ami a tanácskozási idő legnagyobb részét lefoglalta.

(Szűk udvarok.)

Az új szabályrendelet tudvalevőleg öt építési övezetre osztja a várost s kimondja, hogy a beépítendő telkekből mennyi hagyandó meg

udvarnak s milyen szélesnek kell az udvarnak lennie. Ezt a székesfőváros építési szabályrendelet mintájára teszi s a kihasználási százalékokat a közegészségügyi követelményeknek szempontjából hatvan százalékban állapítja meg. A 12. szakasz szerint minden telek negyven százaléka udvar, kivéve a sarok épületeket, melynek 80 százaléka építhető be. A tanács az építész és mérnök egyesület és az építészeti bizottság által szerkesztett szöveget ajánlotta elfogadásra.

Steiner József a fővárosi és aradi viszonyok részletes összehasonlításával illusztrálta, hogy az első övezetben mennyivel károsítja meg az építkezést az új szabályrendelet, amely nem veszi figyelembe, hogy itt mindenütt keskeny fronttal bíró mély telkek vannak s amelyeknek beépítését az új intézkedés hátráltatni fogja. Rámutatott arra, hogy ez a szakasz a jövőben milyen óriási terheket fog a város lakosságára róni anélkül, hogy az ekkénti fejlődésre kényszeríti a lakosságot s a külvárosokban a közvilágítási, közrendészeti, utcarendelési és nyitási, csatornázási, kövezési költségek emelését vonja maga után, anélkül, hogy ezáltal új városrészek keletkezzenek, ahol az ilyen megszorítások alkalmazása érthető lenne. Ajánlja, hogy különvéleményében összefoglalt indítványát szerint módosítsa a közgyűlés a szakaszt.

Saathmáry János ellenzte Steiner indítványának elfogadását, mert a tágas udvaroknak barátja a legszívesebben még a megállapított százalékokat is leszállítaná.

A közgyűlés túlnyomó többsége mellőzte Steiner indítványát s a 12. szakaszt eredeti szövegében fogadta el.

(Akinak hivatalt ad az isten.)

A 30. szakaszhoz Steiner a következő indítványt nyújtotta be:

Kíváncsok, hogy az 1884. évi XVII. t. c. 2. lk. fejezetében az építőmester képesítéséről szóló 8. lk. §. a) és b) pontjában foglalt intézkedések érvényesüljenek és szó szerint a törvény idevágó intézkedései állítsanak be az új szabályrendeletbe, mely szerint:

1. Szakértő az építész, kinek a magyar kir. József meglegetemen nyert vagy ezáltal honosított építési oklevele, vagy ezzel egyenértékű abszolutoriuma van s kitudja mutatni, hogy az építőmesterség terén legalább két évig gyakorlatilag működött.

A 2. pont egész terjedelmében maradna, mert ez a törvény intencióinak megfelelő és ebbe tartozik a mérnök képesítése is, kinél úgy a törvény, mint a megfelelő miniszteri rendeletek az oklevél nyeresé után két évi gyakorlatot s az építőmesteri vizsga letételét követelik meg.

3. pont marad.

4. lk. pont jelenlegi stílusálása nem helyes. Szakértőnek tekintetik végre megfelelő munkakörökben az, ki mint építőmester vagy kőműves mester stb. eddig is gyakorlatilag s önállóan működött s a 84. lk. évi törvény életbeléptetése előtt már lajstromozva volt.

Virdagh Lajos és Reisinger Sándor amellett érvelnek, hogy az okleveles mérnököt nem lehet attól elűzni, hogy mint szakértő szerepeljen. Reisinger ezért az eredeti szakasz fennmaradása mellett száll síkra, mert ha Steiner szövege fogadtatnék el, csak azok lehetnének szakértők építkezési ügyekben, akik az 1884. évi törvény és az ezt magyarizáló miniszteri rendelet életbeléptetése előtt már mint ilyenek voltak az ipartestületeknél lajstromozva, akkor élő szakértőt nem is találának a hatóságok, mert az említettek jórésze a föld alatt nyugszik. A mérnököt, aki egyetemet végzett, nem lehet attól megfosztani amire némelyek egy rövid kurzus hallgatása után jogot nyertek. Steiner felfogása azonban az műépítés lehet a szakértő s így például a város a mérnöki hivatalától nem is kérhet szakvéleményt, mert ott műépítész nincs.

Steiner József félreértett szavait igazítja helyre s megjegyzi, hogy ő nem a mérnökök ellen szőtt, mert, eltekintve attól a magyar közmondástól, hogy *akinek hivatalt ad az isten, annak ésszt is ad*, tehát a városi mérnökök szakvéleményt mondhatnak, de már az 1884. évi 46188 számú miniszteri rendelet felsorolja a mérnökök az alkalmazható szakértők között. Ő csak a törvény intencióinak megfelelő intézkedéseket akar a szabályrendeletben megállapítani.

rog valamerre és kakaskukorékolásra majd hazatér.

Csak akkor rezzent össze, amikor lámpa-űveg pattant, vagy pattogott a száraz butor.

— Jaj, most rugta meg a ló! Most bukott föl a loncsban! Hogy ne segít-e meg az Isten azt, aki bántja a gyöngye gyereket.

Ha jött a levélhordó, a nagy kupertákat kereste a kezében, amelyben azt találja, hogy a fiút áttették a gyalogághoz, de az csak nem jött. Ellenben a gyerek panaszja egyre fogyott.

— Nincs semmi bajom, már a lótól sem félek annyira. Sőt megkaptam az első csillagot.

Ez öröm volt. Akinak csillaga van, az nem fél lovát, bizonyára lovagolni is tud, mert különben mi másért tűntették volna ki? Aznap azt főzte az özege, amit csak születésnapjára szokott kapni, még vergőnia is volt a tányérja mellett, — utalványon egész skatulyára valót kapott.

Valami nagyon sűrűn nem jött levél, az is rövid volt.

— A kapitány velem lovagoltatja egy fekete remondját, — írta az első év végén. — Vad, rakoncátlan, de máris kezd beadni a derekát. Ez az egész dolgom most már pár hónapig.

A nyáron azt jelentse:

— Császárgyakorlaton voltunk, azért nem írhattam. Sok vesződségem van a zödfülűekkel, akik, a nyavalyások, félnek a lótól. Nem is értem, hogy lehet valaki ilyen gyáva?

— Igazán én sem értem, — mondogatta látogatásai közepett az özege. — Hiszen a ló a világ legjamborabb állata. Persze bánni kell tudni vele.

— Vátesd le, fiám, magad a káplári ruhában, de lóháton, — írta neki legközelebb.

Ezalatt érkezett a harmadik év, sőt már közeledett a vége felé. Csak „kis napok” voltak hátra, alul levők a százon, amikor a „hős szentségek” és a „vén apák” levonják az alvásra szánt órákat és úgy eszkozik a számvetést.

Akkor behívta egyszer a káplárt magához a kapitánya.

— Egy kérvényét intézte el a hadügyminiszter ur. Nem is tudtam, hogy maga írtozik a lovaktól!

A flu szívszorongva hallgatta a beszédet.

— Az rég volt, talán már nem is igaz.

— Én is csodálkozom rajta. Az elintézés egyébként azt mondja, hogy a kérése nem teljesíthető, legföljebb ha igazolja régi esetekkel a lótól való írtózását...

A főispán ama véleményének ad kifejezést, hogy az egész szakasz elhagyandó lenne s az volna helyébe irandó, hogy szakértő az, akit a törvény annak mond.

A közgyűlés ezt a módosítást is mellőzte s ugyanilyen sorban részeceltette a 109. a 133 és 169. szakaszokhoz benyújtott módosításokat is és a szabályrendeletet teljes egészében elfogadta.

(A kedveskedő tanács.)

Meglepetésben részesítette a tanács a törvényhatósági bizottságot a pezsgő és kártya megadóztatásának tárgyalásával. A legutóbbi közgyűlés Steiner József indítványára egy bizottságnak adta ki tanulmányozásra azt a kérdést, vajjon a pezsgő és kártya milyen módon lenne városi adóval sújtható.

A bizottság javaslata szerint minden liter pezsgő, melyet Aradon gyártanak vagy költenek el, egy korona városi adót fizet. A kártyát ötven filléres bélyeggel látja el a városi fogyasztási adóhivatal. Továbbá, minthogy Aradon az utóbbi tíz évben a sörfogyasztás emelkedett, azért szintén minden hektoliter sör, melyet behoznak Aradra, két korona fogyasztási adóval szaporítja a város jövedelmét.

A pénzügyi bizottság tárgyalta ezt a javaslatot és elvetette.

A tanács magáévá tette, de megváltoztatta és meg is töltötte. Javaslata szerint minden üveg pezsgő, mely Aradra jön, tehát már hét deciliter, egy korona városi adót fizet. A kártyát ötven filléres bélyeggel látja el a városi fogyasztási adóhivatal. Továbbá, minthogy Aradon az utóbbi tíz évben a sörfogyasztás emelkedett, azért szintén minden hektoliter sör, melyet behoznak Aradra, két korona fogyasztási adóval szaporítja a város jövedelmét.

Ez az utóbbi gondolat, mely úgy a vendéglősök, mint a fogyasztó közönség körében nyilvánosságra jutása pillanatában érthető visszatetszést szült, nem volt benne sem Steiner indítványában, sem a kiküldött bizottság adóztatási tervezetében.

A közgyűlés szónéklül hozzájárult a tanács javaslatához. Minthogy a pénzügyi bizottság a kérdéssel nem foglalkozott, a törvényhatósági bizottság több tagja ezt a határozatot, mint értesülünk, meg fogja felelkezni.

(Varjassy és Lueger.)

Döntött a közgyűlés az aszfaltozási munkák vállalatba adása felett is. A magyar aszfaltársaságot bista meg azokkal a munkálatokkal, melyek a kövesési programban vannak felvéve. Minthogy azonban az üzembizottság azt ajánlotta, hogy az autobusz kerékgumijainak kímélése céljából az Attila tér egy része, továbbá több utca rész összesen kétezer négyszögöl területben aszfaltozandó, ezt is a magyar társaságra bízandónak mondta a tanács, még pedig versenytárgyalás megtartása nélkül.

Steiner József erőiesen tiltakozott ez ellen, mert a magyar aszfaltársaság ajánlatának elfogadása a város súlyos megkárosítását jelent. A társaság, mely Aradon tizenegy koronát kér egy négyszögöl aszfaltért, a kezem között lévő szerződés szerint — úgy mond Steiner — Szarajevóban kilenc korona 70 fillértért végzi ugyanest a munkát. Minthogy a versenytárgyalás alkalmával az angol társaság ajánlata alaki hibákból semmisenek volt tekintendő s csak egy pályázó maradt, a közszállítási szabályrendelet értelmében a versenytárgyalás úgy is érvénytelen. A társaság csak azért merészel ilyen magas árat kérni a várostól, mert kartellben van. Lueger példáját ajánlja követésre méltónak, aki, hogy a vízvezetési munkálatoknál Bécs városa részére egy félmilliót megtakarított, megöré az osztrák gyárosok kartelljét s nemzetközi pályázatot hirdetett.

Szathmáry Károly hivatkozással az aszfaltozás sürgős voltára és az autobusz vállalatba fektetett tőke mihamarábbi gyümölcsösztetésére, Steiner indítványának mellőzését és a hozandó

határozat birtokon kívüli megfélebbszelhetőségnek kimondását javasolja. A közgyűlés ilyen értelemben döntött.

(A nékért.)

Az aradi kereskedők köre a közgyűlést aziránt kereste meg, hogy szervezzen női kereskedelmi tanfolyamot. A tanács azt javasolta, hogy a közgyűlés sárkosszék el a kérelem teljesítése elől és bizza a körre, hogy ez létesítse ezt a fontos közoktatási intézményt és hogy ahhoz a kormány támogatását megnyerje. Faragó Rezső a tanácsi javaslattal szemben azt indítványozza, hogy a tanfolyam céljaira a város tantermet, fűtést és világítást nyújtson. Varjassy Lajos polgármester kijelentette, ha valamelyik iskolában alkalmas hely lesz, úgy azt szívesen rendelkezésére bocsátja a körnek. Káronben kérte a tanács javaslatának az elfogadását, a mit a közgyűlés meg is tett.

Zselénszky a tőzsde ellen

A főrendiház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Budapest, június 10.

Ma megint érdekes ülése volt a főrendiháznak, habár gyér számmal voltak is jelen a főrendek.

Ugyanis az ülés elején Zselénszky Róbert gróf felszólalt és az ő sajátosan érdekes modrával csipkedte a kormányt. Előbb Wekerle, majd Kossuth reflektált Zselénszky beszédére.

Később Apponyi Albert beszélt az új egyetemekről, amelyeknek szükségét elismerte. Arról, hogy mikor kerül sor az új egyetemek felállítására, nem nyilatkozott, mert — amint maga is mondta — még ő se tudja a biztos időpontot.

A főrendiház üléséről ez a részletes tudósításunk:

Az ülésen Dessewffy Aurél gróf elnökölt, aki meleg szavakkal parentálta el Pálffy János grófot és Kiss Áron debreceni püspököt. Felolvasták Csernoch János püspök levelét, mely szerint egyelőre megtartja mandátumát.

Zselénszky a tőzsde ellen.

A napirend előtt Zselénszky Róbert gróf állott szíléra s a következő beszédet mondta:

Az Auszria- és Magyarország között 1907-ben létrejött vám- és kereskedelmi szerződés 21. cikkének utolsó bekezdésében a következőt olvasom (olvassa): „A m. kir. kormány kötelezettséget vállal, hogy a törvényhozas előzetes törvényjavaslatot fog terjesztetni a budapesti tőzsde üzleti forgalmának szabályozása tárgyában.” Azóta már elmúlt majdnem háromnegyed év és ebben az ügyben meg nem történt semmi. Ez annyival feltűnőbb, mivel a múlt ülésszakban és évben az országgyűlés egy javaslatot fogadott el, amelynek értelmében kötelezve volt a kormány még a múlt ülésszakban és évben beterjesztetni egy törvényjavaslatot a tőzsdei üzlet szabályozása tárgyában, belefoglalva abba a fezzetellen határidőüzletek megszüntetését is. Nincs jogom indítványomat mostan indokolni. Ha méltóztatik hozzájárulni, hogy ez az indítvány napirendre tűzessék, akkor majd azon az ülésen fogom azt tenni. Mégis már most szükségesnek tartom felemlíteni, hogy minden magyar gazdasági egyesület évek óta minden esztendőben sürgeti a fezzetellen határidőüzletek magtllását. — De nemcsak gardák, hanem iparosok és kereskedők is egyre sürgetik ezt. Bár 1900 április 20-án tartott főrendiházi beszédemben utaltam arra a gyűlésre, melyet Aradon tartottak a délmagyarországi szeszgyártulajdonosok, malomtulajdonosok és kereskedők, amely gyűlésből kifolyólag határozottan kéri a határidőüzlet megszüntetését. Ez év május 21-én számos dunántúli gabonakereskedő részvételével ugyancsak gyűlés tartott, amelyből kifolyólag a leghatározottabban kéri a tőzsdetörvények sürgős meghozatalát; csak pár nappal ezelőtt pedig, június 4-én az Országos

Magyar Gazdasági Egyesület választmányi ülésén szintén elfogadtak határozati javaslatokat, amelyek benyújtói Emődi és Rozolányi Antal voltak és amelyekben kimondatik, hogy a legérőteljesebben sürgetendő a kormánynál a fezzetellen határidőüzletek megszüntetéséről szóló törvény s amennyiben ez ősszig ezt a törvényt be nem nyújtották, akkor egy 20—30 ezer gazdából álló monstre deputáció fogja a kormányt felkérni és ennek a kérdésnek végleges eldöntését követelni fogja. Ezen rövid bevezetés után, hogy előmozdítam az Auszria és Magyarország között 1907-ben létrejött kereskedelmi szerződés 21. §-a utolsó bekezdésének effektuálását, van szerencsém a méltóságos főrendekhez a következő indítványt benyújtani, szíves elfogadásra ajánlva azt. (Olvassa): Indítvány. A főrendiház az ide mellékelt törvényt (indokolással) benyújtja a kereskedelmi miniszternek és utasítja őt, hogy ezt a törvényt nyújtsa be még a folyó év őszének folyamán a képviselőháznak, azonnali tárgyalás céljából. Talán jó lesz — nem hosszú a törvény — ha indoklására előlvasom magát a törvényt is.

Elnök: Ezt talán most ne méltóztassék tenni.

Zselénszky Róbert gróf: Akkor egyszerűen van szerencsém az indítványt a törvénynyel és annak indoklásával együtt átgyújtani.

A kormány válasza.

Elnök: Méltóságos főrendek! Hárszabályaink... A miniszterelnök ur kíván szólni.

Wekerle Sándor: Nagyméltóságú elnök ur! Méltóságos főrendek! A képviselőház tárgyalásai során az igen t. igazságügyminiszter ur kijelentette, hogy a tőzsdei reformra vonatkozó törvényjavaslat munkában van és legközelebb a képviselőház elé fog terjesztetni. Én csak azért szólok most fel, mert ő nagyméltósága mintegy a kormány hibájul rója itt fel azt, hogy ez a törvényjavaslat még eddig nem terjesztett elő. Mindenekelőtt megjegyezni bátorodom, hogy nem háromnegyed esztendője múlt annak, amióta az Auszriával kötött szerződés érvényben van, hanem mintán az gregorinai naptár szerint január 1-én lépett életbe, 5 hónapja múlt ennek. Ilyen fontos ügyet talán jobb előre elkészíteni, mintsem 5 la hate olyan intézkedéseket tenni, amelyek talán a jövőre nézve nem lennének fentarthatók. A nagyméltóságú főrendiház szabályai szerint az indítvány ugyanis ma nem tárgyalható, annak indoklása egy külön ülésre tűzendő ki, én tehát bátor vagyok azt ajánlani, hogy a főrendiháznak legközelebbi ülésére tűzessék ki ezen indítvány indoklása, amikor majd a kormány álláspontját is tüzetesebben fogják az erre hivatott szakminiszter urak megjelölni. Remélem, hogy az akkor kifejlődő vitánál az argumentumok lesznek döntők, mert igen kíváncsún tartanám, hogy valódi érvek alapján döntünk el ezt a kérdést, nem pedig husz vagy harmincezer arra talán nem is egészen hivatott egyénnel deputáció útján való tárgyalással. Indítványom az, hogy a legközelebbi ülés napirendjére tűzessék ki az indítvány indoklása. (Helyeslés.)

A költözéskor kormány.

Az 1908 évi költségvetésnél

Zselénszky Róbert gróf megdöbben attól a rohamos költség-szaporodástól, melyet a kormány költségvetésében lát. Elsősorban azt kifogásolja, hogy a kormány nagy költségekkel hajózható csatornahálózati kiépítést tervez. Ez külföldi példa s nem válhat Magyarország gazdasági életének előnyére. Ezt a közlekedési politikát ellenzte az elmúlt kormányok alatt s ellenzi most is, mert mindaddig, míg vasutaink zavartalanul bonyolíthatják le a forgalmat, addig vízi utakra csak öntözés céljából van szükségünk. Különösen kikelt a Duna-Tisza csatorna ellen, melyet meddő vállalkozásnak tart. Szerinte az állami beavatkozás már túrhatalon s a politikai életet lármás demagógoknak szolgáltatja ki. Kifogásolja a költségvetésnek a személyi kiadásokra és nyugdíjakra vonatkozó részét. Az utolsó 15 esztendő alatt az állami tisztviselők száma háromszorosra emelkedett. A kormány reformálni akarja adórendszerét, hogy bevételeit emelhesse. De javaslata csak fokozni fogja az igazságtalan adóbehajtásokat s még nagyobb komplikációkat fog okozni. A költségvetést nem fogadja el.

Kossuth Ferenc: Megállapítja, hogy a Duna—Tisza-csatorna még mindig csak terv, a keresztülvitelre még gondolni is alig lehet. Megállapítja, hogy a csatornázásra Magyarországon szükség van és nemcsak öntözés céljából, hanem a forgalom lebonyolítása érdekében is. Az államvasutak forgalmának rohamos emelkedése teszi szükségessé a csatornázást.

Zselénszky Róbert gróf: Második sinpárt kell lefektetni.

Kossuth Ferenc: A második sinpárt is tudtommal pénzbe kerül. Szükség van a csatornázásra. A Duna—Tisza-csatornáról javasla okat fog banyujtani.

Takács Menyhért jászovi prépost a kultúrterca költségvetésével foglalkozik.

A pápa a vegyes házasságokról.

Antal Gábor református püspök szóbahozza X. Pius pápának legutóbb kiadott enciklikáját, amelyivel a pápa érvényteleneknek nyilvánította azokat a vegyes házasságokat, melyeket Magyarországon nem katolikus pap előtt kötnek és az illető házasságból származó gyermekeket törvényteleneknek deklarálja. Ez szerinte a magyar állam önállósága és vallásszabadsága szempontjából nem tűrhető el.

Wekerle Sándor miniszterelnök válasza a felszólalásokra. Zselénszky gróffal egyetért abban, hogy az állami kiadások rohamosan emelkednek, de a szociális gazdasági követelményekkel szemben el kell mennünk teljesítő képességünk határáig. Éppen azoknak, akik a lassu és fokozott társadalmi átalakulás hívei, helyesebb kell azt az álláspontot, hogy a szociális reformokat teljes előrelátással és teremtésük meg és ne azok, akik teljes felfordulást idéznek elő. Zselénszkynek az adóreformra vonatkozó dilettáns megjegyzéseire, mivel ő érveket egyáltalában nem hozott fel, nem válaszol. Antal Gyula beszédére az a megjegyzése, hogy a mi házassági jogunkat az 1904. évi törvény szabályozta. Hogy egyes felekezeteknek mi az álláspontja, az az államra nézve közömbös. De magasabb politikai szempontból vizsgálva a dolgot kijelenti, hogy a kormány a törvényes formák között foglalkozni fog ezzel az ügygyel.

A Ház a költségvetést ezután általánosságban elfogadta.

A részletes vitánál

Antal Gyula a kongrua rendezését sürgeti.

Ferencz József unitárius püspök aggódik, hogy az unitáriusok az 1848. XX. t. c. dacára sem vesznek részt az 1908. költségvetésben az állami segítségben.

Az új egyetemek.

Apponyi Albert kultuszminiszter: Takácsnak válaszul kijelenti, hogy elismeri a kassai egyetem szükségét. Több új egyetem létesítését is szükségesnek tartja, de hogy ezek mikor és milyen sorrendben létesülhetnek, arról nem nyilatkozik. A kongrua rendezéséről szóló törvényjavaslatot reméli, hogy még az ő minisztersége alatt megalkothatja. Az unitárius egyház segítségéről az 1909. költségvetésben mindenesetre gondoskodni fog.

A Ház a költségvetést ezután részleteiben is elfogadta, mire az elnök az ülést beakasztotta.

TANÜGY.

(—) Érettségi vizsga a főreáliskolában. Az aradi állami főreáliskola e hó 9. és 10-én tartotta érettségi vizsgálatát, amelynek eredménye a következő: *Jelesen érettek:* Halász Imre, Halász József, Kovács Jenő, Mátyás Jenő és Szathmáry Kálmán. — *Jól érettek:* Guttmann Öskár, Spolarich Ilonka, Sztojka József. — *Érettek:* Bayer Emil, Cserő Béla, Decsy Andor, Merényi Gábor, Sarlót István, Sámson Andor, Schmidt György, Szilágyi Sándor. — Szep-temberre utasítottak: Straub Péter és Szilágyi Jenő.

(—) Díjosztás az iparostanonc-iskolában. Az iparostanonc-iskola tanítótisztülete ma délelőtti osztotta ki a kereskedelmi miniszter 100 ko-

ronás ösztöndíját, melyet *Sztasszi Géza*, az iskola legjobb tanulója nyert el. A városi tanácsot a díjosztásnál *Green Nándor* tb. főkapitány képviselte.

Zay Károly gróf öngyilkos kísérlete.

Magára lőtt az anyja előtt.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 10.

Egy tizenhét éves esztendő mágánfiu ma hajnalban elakarta magát dobni az életét, mert az anyja nem volt hajlandó újabb összeget adni a fiu dorbézolásaira. Az ifju gróf ezért az édesanyja előtt revolverrel a mellébe lőtt, de már túl van a veszélyen.

A föltűnő esetről ezeket jelenti fővárosi tudósítónk:

Az öngyilkosság.

Ma hajnalban 3 órakor Budapesten gróf *Károlyi* Viktorné palotájában, (Üllői-ut 17.) Zay Károly gróf 18 éves fiatal mágánfiu, akinek apja most szanatóriumban van, anyja jelenlétében azért, mert kérésére pénzt nem adtak neki, öngyilkossági szándékából mellébe lőtte magát. A fiatal gróf előre bejelentette, hogy ha egy óra múlva pénzt nem kap, agyonlövi magát. Az óra leteltével beváltotta ígértét. A gróf sérülése súlyos, de nem életveszélyes. Otthon ápolják.

Az okok.

Az öngyilkos kísérlet okai ezek:

Zay Károly gróf most lesz 18 éves. A minta-gimnázium nyolcadik osztályát az idén végezte és jó eredménnyel érettségizett. Hozzájáruló nem tudták leszoktatni arról, hogy fiatal kora ellenére is nagyon szabadon éljen. Házi tanítója, egy luteránus pap, sokszor panaszkodott anyjának, Zay Miklósnénak, hogy fia gyakran elmarad, éjszakáit is nem egyszer a házon kívül tölti. Anyja sokszor járt a gimnáziumba, kérte a tanárokat, hogy tegyenek valamit fiával. Legutóbb az írásbeli érettségi után ismét járt a gimnáziumban és engedélyt kért arra, hogy fiát hazavihesse birtokára és csak szóbelire hozza a fővárosba, ahol környezetétől féltette fiát. A fiatal gróf a falun nem érezte jól magát. Anyja ugyan azt akarta, hogy a fiu a szóball után ismét Zayugróra utazzék, de a gróf Pesten akart maradni.

A fiatal gróf az utóbbi időben alig volt odahaza és el is költözött anyjától Üllői-ut 17. számú földszinti kétszobás lakásába. Ekkor már *uasordások* kezébe került, akik 2—300 korona kölcsönért 2000 koronát követeltek. Anyja hajlandó volt ezeket az ügyelt is elrendezni, de a fiu tegnap még pénzt is kért a maga számára, amit az anyja nem akart adni. A fiu ekkor kijelentette, hogy ha nem kap pénzt, öngyilkos lesz. Anyja nem hitt a fenyegetésnek, melyet azonban fia tegnap este tíz órakor be is váltott. Mellébe lőtt, *sebe azonban könnyebb természetű.*

A lövés zajára az Üllői-utról két rendőr ment a lakásra, a házbeliek azonban nem engedték be sem ezeket, sem a később érkezett mentőket, a közelből egy orvost hívtak, aki bekötözte a gróf sebeit.

Az öngyilkossági kísérlet híre hamar elterjedt és az ismerősök közül sokan tudakozódtak állapota iránt. Délután megjelent a lakásban *Lévay Antal* rendőrkapitány, aki kihallgatta az életunt grófot.

Az orfeum-közgyűlés.

Atzél Pétertől Mundi Rosenkranzig.

Arad, június 10.

Nem jó arcképnek lenni egy olyan teremben, ahol tanácskozásokat tartanak. A tanácskozók jöhetnek menetnek; az arckép azonban falhoz szögezett, kénytelen fültanuja mindannak, amit elmondanak, ha az még annyira sérti is az ő meggyőződését.

Hát ilyen kelemetlen délutánja volt *Atzél* Péter életnagyságu olajfestményének, amely a középső padsorok háta mögött áll. A diszmagyaros ur kezében az aradi színház terveit tartja, mint egyik nagy alkotásának jelét. A boldogult *Atzél* Pétert senki se látta ugyan ilyen pózban henecegni: de a régi divat szerint a főispánokat, polgármestereket így szokták ábrázolni, akárcsak a költőket, pergamentekercseket.

Az egykori főispán ma is egykedvűen pihentette ujjait a színház terveken, amikor az orfeumokról, meg a nyári színeszetről szóló vitát kellett meghallgatnia.

Avarffy Géza kelt ki legelőször a színház ellen. (Hm. — nincs ennek valami rejtett oka?)

— Ma már nem élünk a szabadelvű párt alatt — mondotta, — amely elnyomta az emberek szabad akaratát és amelyben gyámság alá helyezték a polgárokat.

(— Kár ezzel dicsegni Tiszákat, — mondotta *Atzél* Péter, az egykoron való erős nemzeti párti képviselő.)

— Igen, — folytatta *Avarffy* — szabad verseny, szabad kereskedelem legyen.

— És szabad szerelem! — zúgtak közbe vagy negyvenen.

— Arad már nem olyan, mint azelőtt volt, ma daicsarnokot, orfeumot kíván, nemcsak színházat.

(— Ne henecegi Géza, — mondta a délcég főispán festménye, elértük mi a színháznál is azt, amire ti az orfeumokban is gyöngök vagytok.)

Szóval: *Avarffy* is, meg az utána jövők is megállapították, hogy az orfeumra kegyetlenül szükség van, nemcsak olyankor, amikor nincs itt a színház és nemcsak esti tíz órától kezdve, hanem mindig reggel, délben és este Mintha csak szabályrendeltekbe iktatnak egy új IV. Henriknek ezt a mondását:

— Azt akarom, hogy minden vendéglőnek vasárnap egy orfeum rottyogjon a fazekában.

A közgyűlés meg is adta a vendéglősök és kávéások kérelmét, a nyári korlátlan orfeum jogot. Ha nem ekkor az *Atzél* Péter-kép megcsóválta a fejét.

— No, nagyon szép változás esett meg ezen a városban. Azelőtt mennyire fenn volt a színészet-pártolással! Büszke volt, hogy a vidéken elsőül épített nagy színházat, mikor az legett, lázas sietséggel építette újra. Hogy henecegett a színészet állandósításával! És most borzad a művészetpártolástól és irtózik a „kulturmissziótól.“ Egyebekben iszonyuan éhes a kulturára: kulturtanácsos kell, kultúrpalotát akar, kulturaközpont akar lenni, s e közben szinte üvölti: nekünk nem kell kulturmisszió, nem kell! Pedig — egy kissé talán még rá férne...

Ez a zsörtölődés persze nem használt. Legföljebb annyiban, hogy *Avarffy* Gézát még jobban föltűzelte, a ki azt kívánja, hogy a határozatot „birtokon kívül való felelősséghez“ kössék. De ehhez már nem volt *Reicher* Károly kapható. A birtokon kívüli felelősséget a főügyész csak komoly veszedelmek idejére szokta tartogatni. Mintán pedig a számaözegek igényeit az ez idő szerint működő orfeumok a nyári színekör megnyitásáig eléggé kiszolgálhatják, a veszedelem és a sürgős közérdek fenn nem forog.

Este a *Variété* ben diszeloadás volt, az orfeumbarát városatyák tiszteletére. Alkalmi darab is volt, ezzel a címmel:

Mundi Rosenkranz
a közgyűlésen.

Az életunt milliomos fiú.

Wahrmann Rikárd multjából.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 10.

Az Aradi Közlöny megírta ma, hogy a híres Wahrmann-család sarja, Wahrmann Rikárd mérget ivott Londonban és most Anglia fővárosában egy kórházban fekszik, mindenkitől elhagyatva.

A milliomos fiú öngyilkosságának előzményeiről ezeket az újabb részleteket kaptuk:

A főurak társaságában.

Az idősebbik Wahrmann-fiu, Ernő még három évvel ezelőtt közigazgatási attasé volt Brüsszelben, de állásáról utóbb lemondott. Évi járadékot kapott a nőtestvérétől, de mégis adósságokat csinált s két évvel ezelőtt Párisban agyonlőtte magát. Őcsere, Rikárd, még nálánál is jobban költekezett. Állatdóan csakis főrangú társaságba járt és sok barátot szerzett magának a magyar és az osztrák arisztokrácia körében. Ugy is élt mindig, mintha valami nagy vagyonu mágus lenne. Eleinte, a kilencvenes években, saját nevén futtatott. Utóbb, Frohner János halála után, Péchy Andorral társulva átvette a híres sportsman csikóit, a hároméves Páratlant, Tokiot és a kétéves Formosát. Az új szövetség Comp. Matchless néven futtatott s szereplése emlékeztet maradt a turfi történetében. A lazac-bordeaux vörös dresszen futott Tokio az utóbbi évtizedek legjobb telvére volt. Ez a Talpra Magyar csikó ritka képességű, de megbízhatatlan ló volt s Wahrmann Rikárd vesztére épen akkor tagadta meg lovasának az engedelmességét, amikor Ignác nevű istállótartója verte meg Angliában a Cambridgeshire hardicapben. Wahrmann Rikárd anyagi romlását is nagyrésben Tokio okozta.

A sok balszerencse elkedvetlenítette Wahrmann Rikárdot. Felozgatta versenystállóját és teljesen visszavonult a turfról. Versenyügyünk-ről különben is rossz véleménye volt. Az utóbbi években gyakrabban fogadott kis pontokban s halmozva, de csak a külföldi versenyekre. Többször emlegette, hogy a mi versenyünk sok pénzbe kerültek, itt nyerni nem lehet és külföldön reálisabb a futtatás.

Azután Bécsbe költözött. Testvére évi járadékot adott neki, amelyből uri módon megélhetett volna, de még sem volt elég neki, mert ismét csak a főrangú társaságot kereste s mindenben iparkodott lépést tartani gazdag barátival. Így aztán megint csak adósságba keveredett. Több százezer koronáról volt szó. Testvéréhez fordult, előbb azonban eladta exotikus gyűjteményét, amelyet orosz lovadászatain szedett össze Afrikában. Wahrmann René asszony, amikor az adósságokról hallott, igen tartózkodóan viselkedett, a mire Wahrmann Rikárd egy ismert nagy befolyású bécsi hölgyhöz fordult közbenjárásért. Ez a hölgy, a kinek igen nagy összeköttetései vannak, annak idején automobilon fölkereste (ólmási birtokán Wahrmann René, aki közbenjárására ígéretet is tett, hogy valamiképpen rendezni fogja Wahrmann Rikárd dolgát. Az adósság sok volt. Wahrmann Rikárd magyar és osztrák főrangú barátai is hozzájárultak részben a rendezéshez. Wahrmann René asszony körülbelül százezer koronát fizetett ki, de föltétlenül követte, hogy testvére elutazik Bécsből és külföldön él tovább, még pedig abból az évi járadékból, amitt tőle kap. Wahrmann Rikárd egy évvel ezelőtt elárvereztette ingóságait és

Párlaba, majd Londonba költözött. Azóta nem igen jött róla hír. Járt Norvégiában és Ujfundlandban vadászaton, onnan írt testvérének. Később visszatért Londonba s ott előkelő összeköttetéssel fölhasználva, a borszen kőltött üzleteket. Jövedelméből azonban nem futotta az urhatnáságra. Megint adósságot csinált s valószínű, hogy hitelezőinek zaklatásától akart szabadulni, amikor bevette a gyógyítószernek szánt mérget s nem fordult testvéréhez, akivel éppen anyagi dolgok miatt az utóbbi években már kissé feszült viszonyban volt.

A kórházban.

Wahrmann Rikárd éppen két héttel ezelőtt követte el öngyilkos kísérletét egy londoni előkelő szállóban lévő lakásán. A lakásáról nyomban a Szent György-kórház belgyógyászati klinikájára szállították, a hol most már minden veszedelmen túl van s valószínűleg néhány nap múlva elhagyhatja a kórházat. Teljes fölgögyulása után a rendőrbíró elé fogják vezetni, a hol „meghíusult öngyilkos kísérlet” miatt fogják felelősségre vonni, mert az öngyilkos kísérlet Angliában büntetendő cselekmény. Már most a kórházban is előzetes letartóztatásban van s egy polgári rendőr őrködik éjjel-nappal ágya mellett. Minden látogatójának igazolnia kell, hogy nincs nála gyilkos eszköz, a mellyel a betegnek lehetővé teheti az öngyilkos kísérlet megismétlését. Wahrmann Rikárd maga egész nyíltan hangoztatja, hogy öngyilkos kísérletét meg fogja ismételni. Panaszkodik, hogy a méregből nem vett be kellő adagot. A kórházban öt napig feküdt eszméletlenül, míg végre az ellenszerek hatni kezdtek. Wahrmann nem titkolja öngyilkos kísérletének okát sem. Azt mondja, hogy munkával nem tudott pénzt keresni. Ugyőke volt a Deutsch, Schlesinger and Company cégnek, de hat hónap alatt mindössze egyetlen üzletet tudott kötni s végre kétségbeesésében méreghez nyult.

Egy híres párbaj.

Wahrmann Rikárdnak 1888. tavaszán olyan érdekes párbaja volt, amelyet évekig emlegettek. Wahrmann Rikárd egy budapesti kávéházban összevesszett Széchenyi Andor gróffal, akivel emiatt pisztolypárbaja volt. A gróf olyan súlyos sebet kapott, hogy mindenki lemondott életéről. A két fél benső baráti viszonyban volt egymással, s egyik se gondolta, hogy a kávéházi civódásból párbaj lesz.

A segédek azonban — úgy látszik feltűnési vágytól sarkalva — súlyos feltételű pisztolypárbajban állapodtak meg. 1888. június 22-én tárgyalta ezt az ügyet a budapesti törvényszék. A tárgyalásnak szokatlanul érdekes momentumai voltak. Gözdu Elek dr., akkori kir. alügyész, aki jelenleg temesvári kir. főügyész, a tárgyaláson elmondotta, hogy a gróf a kávéházban, habár csak tréfásan is, de a botjával megütötte Wahrmann s ezt mondta:

— Te komisz zsidó!

Erre válaszképen Széchenyi gróf jogi képviselője, Zsolnay Jenő ügyvéd ezt felelte:

— Egy polgárember, vagy pláne egy zsidóember örüljön, ha vele egy Széchenyi ivadék szóba áll és megüti a botjával.

A törvényszék különben úgy a gróft, mint Wahrmannt elítélte.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Etsikkasztott tervek. Az élet legnagyobb regényíró. A legmerészebb fantázia sem képes olyan megrázó tragédiákat kitalálni, mint amilyenek nap-nap után a valóságban lejátszódnak. Az Uránia színház csütörtökön bemutatóra kerülő új műsorán az életből vett, izgal-

mas jelenetekben bővelkedő tragédiát mutat be. Egy nagykövet rossz utra tért fia, százezzer frankért ellopja apjának fontos diplomáciai terveit. A nagykövet még idejekorán észreveszi a végső lopást, utána lő a tolvajnak, akit halálosan megsebesít. Az éjszaka sötétjében futnak a halálosan megsebesült menekülő után, akit akkor érnek utól, amikor megbizója, egy idegen állam spionja a lopott terveket akarja tőle átvenni. A kémeket elfogják, a szerencsétlen apa pedig sokogva borul a bűnös utra tévedt fiu holttestére. Drámai erővel hat ez a kép, mely mindenkit megindít. Az Uránia új műsora egyébként is egyike a legnagyobb sikerűeknek.

Fedák Sárinál.

★

A berlini siker hallatára azonnal felkerestem Fedák Sárít, a tulipán istennőt és lábprimadonnát és az alábbi őriítő beszélgetést folytattam vele.

Én: (Mikor beléptem éppen volapük órája volt. Hirtelenében nem tudtam, milyen nyelven üdvözlöm. Tehát magyarul köszöntem) Csókolom Szentséged kezét.

Ő: Juten Tag. De miért szólít Szentségnek?

Én: Ön Istennő. Azt tudom, hogy a királynőnek a felség megszólítás jár ki, Istennővel azonban most beszélék először. Kegyeskedjék Szentséged megmondani, hogy a berlini szédületes siker után micsoda tervei vannak.

Ő: A szentségit magának, szólítsen egész egyszerűen excellenciának. A szerénység volt egész életemben jelszavam, azért is vittem annyira, mint egyetlen magyar primadonna sem. Tudja maga ki buktatta meg Tisza Istvánt? Én. Tudja ki csinált Kossuthból minisztert? Én. Van magának sejtelméről, hogy mi mindent csináltam én? Tudja maga azt, hogy én terveztem a német fejedelmek bécsi látogatását? Mit szól Fallières-londoni látogatásához? Én csináltam Beöthy Lászlót, Petrás Sárít és a Pista öcsémét. Mindent én csináltam és lássa, nem lettem szerénytelen.

Én: Excellencia, én eddig is nagy bámolója voltam, de most, hogy ennyit tudok az ön mesés multjából, nem találom szavakat...

Ő: Ne is keressen, majd beszélék én. Tehát azt akarja tudni, hogy micsoda terveim vannak. Mind nem sorolhatom el, mert akkor magának tíz évig Berlinben kellene maradnia, hogy végig hallgassa. Mint látja, most volapükül tanulok. Lefordítottam a János vitézt volapükre és eljátszom. Tudok már csunguzul, csecsencül, tibetül, arabul, busmanul, nem szólva a modern nyelvekről. Eljátszom a Bob herceget az afganisztáni emírnél, onnét átugrom egy kicsit a mikádóhoz, ahol természetesen japánul játszom, bekukkantok Koreába és ha már lábaim előtt hever a világ, felmegyek az égbe és biztosítom magát, széülni fognak. Ugy játszom majd mint, mit mondjak magának? mint az összes angyalok együtt véve. No, mit szól a programomhoz?

Én: Szédületes...

Ő: De ez mind semmi. Ha már lábaim előtt hever a föld és a menny, hazaszaladok Budapésre és megveszem az Esterházyak összes birtokait és kineveztetem magamat miniszterelnöknek. Lehetnék köztársasági elnök Amerikában, de megmutatom, hogy sze én vagyok, hazamegyek. Megsértettek, de én nemes bosszút állok és hazamegyek.

Én: Ön ön nagy, még bosszujában is páratlan.

Ő: No most menjen, mert jön Szent Péter és órát ad az égiek nyelvéről.

Megsemmisültem távoztam az óriási nőtől, aki legközlebb az égből játsza el a Bob herceget.

Daru.

Az orfeum tanyám . . .

Jutóék és Zozóék Aradon.

A t. közgyűlésből.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 10.

Míntha csak a négyesületek országos gyűlésére gyülekeztek volna a városatyák, úgy meg voltak rakodva írással. Mindegyik kezében valóságos füzet raktár. Vendéglősök kérvénye, kabaré kérvény, építési szabályrendelet és járuléka a különvélemény. Volt olyan, aki például az építési szabályrendeletet tanulmányozta rendületlenül. Oda megy hozzá a főmérnök, hogy informálja őt valamelyik tekervényes szakasz felől.

— Kérlek szépen, ez az egész szabályrendelet nem ér egy fabatkát sem. Nem fogadom el, elvetem mind a 208 paragrafusát.

— Csak nem csinál sz valami galibát, szél fújden Virágh, aki úgy félt minden szót a rengeteg paragrafus erdőben, mint kertész a virágját. — És aztán mi kifogásod van ellene?

— Nem korszerű, elmaradott s mielőtt életbe léptetnék, már is elavult.

— Nem tréfálsz? — szólott most már megszeppenve az örökké mosolygós arcú főmérnök, akit egy pillanatra megijesztett a szigorú képviselő. — És miért e lesújtó, e megsemmisítő kritika?

— Én ugyan csak a közgyűlésen akartam elmondani a véleményemet s akartam visszadobni ezt a hasznavehetetlen szakasztömkeleget, de hát megkegyelmezek neked és ha megígéred, hogy leveszitek a napirendről és újra átdolgoztatjátok, akkor nem szólok fel nyílt ülésben, hanem itt négy szemközt: elintézzük.

— Gili! — mondja Virágh. — Halljuk tehát.

Az egész szabályrendelet értéke azért áll alatta a pipadohánynak, mert, hogy tudjam én meg belőle, hogy mikép kell orfeum színpadot építeni. Látjátok, ilyenek vagytok ti tanácsbéli! Mi itt ma orfeumot fogunk csinálni s ti erre nem gondolva alkotjátok meg az építési szabályrendeletet. Ha nem hiszed, olvasd el a vendéglősök kérvényét, amelyet azonnal tárgyalni fogunk és én szólok fel mellette, hogy teljesítse a közgyűlés.

Virágh Lajos arca kiderült, nagyot csapott Avarffy Géza markába.

— No pajtás, ez már igaz. Erre nem gondoltunk. Látszik, hogy csupa öreg ember készítette a paragrafusokat, akiknek még álmukban sem jut eszükbe az orfeum.

Igy enyegett a közgyűlés megnyitása előtt a két városatyá, akik feltétlen hível az orfeumoknak.

Avarffy Géza volt ugyanis a leglelkesebb szószólója a vendéglősök kérvényének, amelyben azíránt folyamodtak legalázatosabban a tekintetes közgyűlés elé, hogy engedjék meg nekik május elsejétől október elsejéig a könyvű muza számára otthont nyitni még akkor is, ha a nemzeti színház társulata játszik a komoly színpadon. És Avarffy Géza a mindenféle színpadok szaporításának feltétlen hódoló híve. Még a kabaré színpadot is meg akarta teremteni egy füst alatt, de ebben a lázas tevékenységében a törvényre hivatkozó főispán egy kissé megakadályozta s így meg kellett elégednie néhány orfeum-pódiummal.

Nagy beszédet vágott ki a veterán költő, aki egyaránt szereti a muzsát ha az térdig ér szoknyáscsákában, vagy hosszú sleppes chimonában jár is. Fején találta a szöveget, szónokolván

aképen, hogy a szabad ipar korában nem lehet elzárkózni Arad városának a színpadok versenyé elől. Tudja a jó ég miért, de szörnyen haragszik a közsínházra. Ezt azzal dokumentálta, hogy az idén már nem is bérelt páholyt, pedig huszonkét esztendőn keresztül hűségesen befizette obotusait. Mint történelmi drámaíróhoz illik, történelmi okokkal is alátámasztotta a maga súlyos érveit.

— Mínt hogy nem érezzük már a hátunkon a szabadelvű párt korbácsát, azért meg kell akadályoznunk, hogy egy zsebbe folyjon minden jövedelem, hadd legyen verseny.

(Ez a fordulat beleillik bármilyen történelmi színműbe s mint teljesen beavatott helyről értesülünk, benne is lesz. Avarffy Géza bátyánk ugyanis elárulta, hogy egy helyi szerző a budapesti Nemzeti Színház most kiírt dráma pályázatán részt vesz egy Árpád-kori színművel, mely Árpádné, Árpád honalapító fejedelem feleségének tragikus halálát tárgyalja. A világhírű sem akarta a nevét a jövő Katona Józsefnek elárulni.)

Mintán még az adóval agyon sújtott polgárok nevében tiltakozott az ellen, hogy felütköztek és erkölcsük felett a város gyámokdjék, melyet legfeljebb adóelengedés esetén tehet meg, azt ajánlotta, hogy minden korlátozás nélkül engedjék meg május elsejétől október elsejéig az orfeum tartás, szemben a tanács javaslatával, mely korlátozni akar s arra az időre, míg a színtársulat a nyári színtörben játszik; csak este tíz órától engedélyez orfeum előadást.

A nagy beszéd hatása alatt a közgyűlés aztán szavazással döntött a vendéglősök kérvénye felett és szótöbbséggel életet adott a nyári orfeumoknak. Leleplezéssel tartozunk. Eláruljuk, hogy a tíz órai kezdet ellen csak az öreg urak szavaztak, akik azonban jelen esetben oly erőseknek bizonyultak, hogy szabaddá tudták tenni a pályát a fiatalok részére. Egyik ilyen öreg ur, akinek nevét elhallgatjuk, ezt sugta a mellette ülő fiatal városatyához, aki már most is szorgalmas vendége az orfeumnak:

— Őcsém, amlért megszavaztam az orfeumot, remélem, hogy a *jus primae noctis* az enyém lesz.

— Tisztelettel engedem át a premier győnyörít bátyámnak, felelő illet tudván a fiatal képviselő. Ahogy én az orfeumokat ismerem és mondhatom, hogy ismerem, a *prima nox* sem nem oszt, sem nem szoroz.

Reklám-kivonatok.

A kommunikék reformja.

*

Nemsokára megkezdődik a nyári színi szezon s garmadaszámra kapjuk a csábító hangú színházi kommunikékat. Tanácsos volna, ha úgy oldanák meg ezt a feladatot, hogy az előadásokat reklámozó színházi jelentésekben minél több olyan színházi eseményről történjen említés, amelyek alkalmasak arra, hogy a közönség még ebben a türelmetlen melegben is betóduljon a színházba. Egy pesti színház már gondoskodott is az ilyesféle megoldásról, mert a következő jelentést adta ki:

Csütörtökön este Blaha Lujza bucsuzik a „Nagy-mamá”-ban, a Népszínház-Vigopera közönségétől, amelynek teljes meglegedésére működik az új amerikai szellőző készülék, amely 16 fokos hűs levegőt áraszt a nézőtérre.

Ez már beszéd, ide el kellene menni. De ebbe a nagy melegbe! Inkább írjunk mi is egy reklám-kivonatot az adott recept szerint. Ime:

... Pénteken, a példátlan sikert aratott „Három prűtyök” című operett tizedik előadásán, a

melyre Bécsből is rendeltek jegyeket, mutatkozik be a Boudoire-Színház új aranyozásával annyira meglepett közönség előtt, a harminckét fokos Wolfram-lámpák vakító fényárjával felszerelt forgószínpad renovált rivaldája mögött, vadonatúj díszletek ragyogó keretében, Tuchahepsz Lőncsike, a legzadagabb briliánt-gyűjteményű zanzibári kamara-énekesnő, aki a szultán előtt a napokban tartott hangversenyéért a Medzsídje-rendjelet kapta és a művészvilágban utérhetetlen koloratúrájának világszerte ismert parádés C-jéért csak „Felhőkarcoló” néven diadalmaskodik, automobilon téve meg a tengerentúli utat, hogy a Boudoire-Színház előkelő és műértő közönségének, amely az ingyerruhátár intézményét oly hálásan fogadta és a „Három prűtyök” első tíz előadására elővételben kapkodta el a sorozatos előadások számos jubeli-umát ígérő magyar operett szenzáció ösze, a büffetben tíz százalék engedménnyel járó jegyeit, — bemutatkozhassék.

Látnivaló, hogy nem is olyan nehéz színházi kommunikék írni, csak érteni kell hozzá.

Pász.

Letartóztatott banktulajdonos.

Sorsjegy részletfizetésre.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 10.

A sok sorsjegycsalót, akik részletfizetés és hasonló címek alatt zsarolták a hiszékeny vevőközönséget, már régóta figyelni a budapesti rendőrség. Ma reggel letartóztatta egyikét ezeknek a szélhámosoknak, akik a nyílt és bejegyzett cégek védelme alatt üzük arcátlan mesterségüket és mindig ki tudják kerülni a büntető igazságszolgáltatás kezét. A ma letartóztatott Bleyer Lipót is egyike ezeknek a szélhámosoknak. Az esetről szóló részletes tudósításunk a következő:

Már évek óta áll a Teréz körút 35. számú házban a Wahrmann és Társa cég banküzlete. A cég sorsjegyeket hirdetett részletfizetésre olyformán, hogy a vevő mindaddig, amíg a sorsjegyek teljes árát ki nem fizette, csak a sorsjegyek jegyzését kapta meg a sorsjegy a cég tulajdonában maradt.

Mikor pedig az illető teljesen kifizette a sorsjegyet — amely persze nem nyert — a sorsjegyet a cégtől meg nem kapta, mivel az magának a cégnek sem volt meg. Február hónapban, mikor az ilyen módon összeharácsolt pénz már 60—70.000 koronára rugott, az üzlet valódi tulajdonosa, Wahrmann Gizella megzökött Chicagóba, az üzletet pedig eladta Bleyer Lipót főkönyvelőjének, aki azt az eddigi alapon tovább vezette. A rendőrséghez folyton érkeztek panaszok Bleyer Lipót ellen, míg nem a rendőrség ma Bleyer üzletét lezárta és tulajdonosát letartóztatta.

Bleyer Lipótot ma reggel hallgatták ki. Tagadja, hogy bűnös manipulációkat követett volna el s kijelentette, hogy a főjelentések, a melyek alapján tegnap a rendőrség a bankházat bezárta és őt magát letartóztatta, teljesen légből kapottak. Beismeri, hogy az utóbbi időben több sorsjegytulajdonosnak nem adhatta át sorsjegyét, ennek magyarázatául azzal a másikkal állított elő, hogy az illetők elvesztették a részlet-ívnek azt a részét, amelyen ki volt tüntetve a vásárolt sorsjegy sor és rendszáma.

A rendőrség nem adott hitelt állításának s a konokul tagadó embert továbbra is fogva tartja. Különben kiderült, hogy több olyan sorsjegy, amelyet Wahrmannék, mint tulajdonukban lévő ügyfelek részére eladtak

részletfizetésre, nem is volt tulajdonukban. Ilyen könnyelmű módon ülték családikat. Több általuk eladott sorsjegy más bankhoz birtokában volt.

Csalás

József főherceg végrendeletével.

A becsapott bankok.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 10.

Szokatlan bűnügy foglalkoztatja néhány nap óta a budapesti főkapitányságot. Egy családi és okirathamisítási esetről van szó, melyben egy budapesti származású bécsi ember a néhai József főhercegnek egy hamisított végrendeletével fosztott ki több berlini bankot.

Az esetről fővárosi tudósítónk ezeket táviratozza:

Az itteni főkapitányságot e hónap 4-én arról értesítette a berlini rendőrség, hogy egy Voike Herman nevű budapesti illetőségű bécsi lakost aznap az ottani rendőrség csalás miatt letartóztattott. Voike ugyanis tavaly Berlinbe érkezett és azóta majdnem az összes berlini bankokat felkereste kölcsönszerzés céljából. Mindenütt felmutatott egy végrendeletet, mely állítólag klauzulája az elhunyt József főherceg végrendeletének, amelyben a néhai főherceg Voike feleségének, Herzberg Máriának és György nevű fiának 600,000 koronát hagyományoz. A végrendelet alá József, Erzherzog von Österreich és egy közjegyzői záradék volt írva, amelyben Weisz Bernát dr. nevű budapesti közjegyző bizonyítja, hogy a végrendelet csakugyan szóról-szóra másolata József főherceg végrendeleti klauzulájának.

Ezt az okiratot felmutató Voikének kölcsönzött is több berlini bank nagyobb összegeket és csak néhány nap múlva derült ki, hogy a végrendelet elejétől végig hamisítvány. A berlini rendőrség kihallgatta Volkot, de mivel az tagadott, táviratilag felkérte a budapesti rendőrséget, hogy tudakozódjék ez ügyben Weisz Bernát dr. közjegyzőnél. Ekkor kiderült, hogy ilyen nevű közjegyző sem Budapesten, sem az egész országban nincsen. Két ilyen nevű ügyvéd van, egyik Budapesten, másik Kőbányán, de ezek közül egyik sem tud a dologról. A budapesti rendőrség ennél fogva tovább folytatta a kutatást a végrendelet meghamisítója után. Időközben azután értesítés jött a berlini rendőrségtől, hogy Voike utóbb bevallotta, hogy a végrendeletet ő hamisította, mire a szélhámost le is tartóztatták.

HIREK.

Csanádmegyében csökken a kivándorlás.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 10.

Csanádvármegye közigazgatási bizottsága ma délelőtti tartotta meg június havi rendes ülését a főispán távolléte miatt Hervay István állapán elnöklésével.

Az állapán jelentése szerint a kivándorlás az utóbbi időben a minimálisra csökkent, alig jelentkező utlevélért egy-két kivándorló. A dologidő beállta ennek az oka, mert a munkások tisztességes munkabér mellett nap nap után megtalálják a foglalkozásukat. A száraz-

ság nagy aggodalmat okozott, az utóbbi időben bekövetkezett esőzések azonban valószínűleg bő kárpótlást fognak adni. Ennek a hatása alatt az aratási szerződéseket is az egész megye területén megkötötték és általában olyan képet mutat a mai állapot, hogy zavargásoktól, sztrájkoktól és más eseményektől még az őszi időre sem lehet félni.

Munkásházakat ez évben számszámra építet a vármegye. Makóra 28 esik belőle. Az építés mindenütt folyik, az átvétel a jövő hó folyamán mindenütt megtörténik és össze mindenütt beletelepítik a lakókat, illetve tulajdonosokat.

Érdekes tárgya volt a mai ülésnek Scholtz Gusztáv bányakerületi püspök levele, akit a nagylaki és pítvárosi ev. iskolák től felírása miatt intetett meg a bizottság a kultuszminiszterrel. Azt válaszolja a püspök, hogy az egész a tanfelügyelő túlbuzgósága és nem egyéb zaklatásról. A bizottság visszautasítja ezt a vádat és a tanfelügyelőnek bizalmát nyilváníttotta.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 11-én az időjárás: Melegebb, elvélve csapadék.

— Az ingyehes népoktatási törvény a függetlenségi párt előtt. Budapesti tudósítónk táviratozza: Az országos függetlenségi és negyvennyolcas párt ma este értekezletet tartott Kossuth Ferenc elnöklésével. Előbb Hódy Gyula bejelentette, hogy interpellációt fog intézni a miniszterelnökhöz Beck bárónak az osztrák képviselőházban Dalmácia hovátartozandóságáról mondott beszéde miatt, azután pedig áttértek Apponyi Albert gróf az elemi népoktatás ingyenességéről szóló törvényjavaslatának tárgyalására. Vertán Endre előadó után Kelemen Samu lelkesedéssel üdvözölte a minisztert a javaslat benyújtásáért. Rámutat arra, hogy a zsidó hitfelekezeti iskolák a törvényben kárpótlási maximumként megjelölt 15 koronánál nagyobb tandíjat szednek főként azért, mert ezek megfelelő alapítványok hiányában kizárólag a tandíjakból tartják fenn iskoláikat. Kéri a minisztert ennek tekintetbe vételére. Apponyi Albert gróf megköszönve a párt lelkesedését, kijelenti, hogy ő egészségtelen állapotnak tartja azt, hogy a felekezeti iskolákat kizárólag tandíjakból tartásuk fenn. A törvény diszpozícióival az iskolafentartókat arra kívánja szorítani, hogy a hitközségek egyetemének hozzájárulására baziroszák az iskolafentartást. Nem zárkózik el az elől, hogy a törvényjavaslatban kontemplált intézkedés bizonyos korrektívumokra szorul, de míg a többi hitfelekezetek majdnem mind egyházi vagyonnal is tartják fenn iskoláikat, addig ez a zsidóságnál hiányzik. Ezért ez irányban konkrét javaslatot is fog tenni. A miniszter beszéde után elfogadták a javaslatot. Ugyancsak elfogadták Andrásynak a közegészségügy államosításáról és Darányinak a vízi beruházásokról szóló törvényjavaslatát, mire az ülés véget ért.

— A minorita templomban folyó hó 13-án szombaton, Szent Antal napján, mint a templom védszentjének ünnepén délelőtti 10 órakor ünnepélyes szentmise lesz úgy, mint más ünnepnapokon, a szentbeszéddel összekötve. A szentbeszédet Kubicea Imre Viktor minorita áldozár tartja.

— Korányi Frigyes nyugalomban. Budapestről írják: Korányi Frigyes dr. a belgyógyászat professzora az orvosi egyetemen, kérvényt nyújtott be a kultuszminiszterhez, amelyben nyu-

galmaztatását kéri. Negyven esztendőig ült a katedrán és terjesztette a világosságot és a tudományt. Távozásával a magyar orvosi egyetem egyik legérdemesebb, legitágabb látókövé, legnagyobb szellemű professzorát veszti el. Egyike volt azoknak, akik az orvosi klinikát megteremtették, berendezték és modern színpadra emelték.

— Katonák az aratáson. Megírjuk, hogy a hadvezetőség az aratás idejére szabadságolnival hajlja a földmiveléssel foglalkozó katonákat. Erre vonatkozólag ma jelent meg a honvédelmi miniszter rendelete, mely többek között ezt mondja:

„Ő császári és apostoli királyi Felségének legmagasabb elhatározása következtében a közös hadsereg tényleges állományu legénységének jelentékeny része az aratási munkákban való részvétel céljából a folyó évben az aratás idejében három hétre szabadságot fog. Ebben a kedvezményben a 4., 5., 7. és 13. hadtestparancsnokságokhoz tartozó csapatok legénysége előreláthatólag július elejétől kezdve, a 6. és 12. hadtestparancsnokságokhoz tartozó legénység pedig nagyobbbrészt július második felétől kezdődőleg fog részesülni. Oaként érteik, hogy a szóbanforgó kedvezményt csakis azok a katonák élvezhetik, akik szabadságuk ideje alatt az aratási munkákban tényleg részt vesznek.”

Mint hogy az aradi közös hadseregbeli ezredek a VII. hadtesthez tartoznak, így hát az aradi katonák július elején szabadságra mennek.

— Küldöttség az aradi technológiáért. Az aradi kereskedelmi és iparkamara a kereskedelmi miniszternek küldöttség útján adja át azt a kérvényt, amelyben Aradon technológiai iparmuseum létesítését kéri. A közgyűlés ma a küldöttségbe Varjassy Lajos polgármestert, Müller Károly, Barabás Béla, Nagy Sándor dr. és Nesnera Aladár bizottsági tagokat küldötte ki.

— Az O. M. K. E. új főtitkára. A P. N. írja, hogy az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés új főtitkárául a lemondott Lévy Béla dr. helyébe Kreutzer Lipót dr., a Kolozsvári Kereskedelmi Akadémia tanára van kinevezve. Kreutzer csak a minap választották meg a Magántisztviselők Országos Egyesületének az elnökévé, melynek eddig főtitkára volt. A dolgnak kis pikantériát ad az, hogy Kreutzer Lipót dr. a legutóbbi lipótvárosi választáson ellenjelöltje volt Sándor Pálnak, aki az O. M. K. E. elnöke.

— A német császárné balesete. Berlinből táviratozzák: A császári pár mai sétalovaglása alkalmával a császárné leest lováról. Komoly baja nem történt, csak a karján keletkezett fájdalmas vér alá futás, ami azonban nem veszélyes.

— Váltóhamisító lovag. A bécsi rendőrség táviratban értesítette a budapesti főkapitányságot, hogy lovag Porembsky Kornitz Rudolf a múlt hónapban — mint akkor már említettük, — egy bécsi bankban 6000 koronáról szóló váltót számítottatott le. A váltón Szapáry László gróf és Szapáry Pál gróf aláírásai hamisítva voltak. Súlyos gyanúok vannak arra, hogy a hamisítást Porembsky Kornitz lovag követte el. A lovag megszökött. A bécsi rendőrség elfogató parancsot adott ki a lovag ellen.

— A tanítók háza. A gáji tanítók kérelmére a közgyűlés ma elhatározta, hogy lakóházukat a Neuman testvérek tulajdonát alkotó telken építt fel, a melyet csere útján szerez meg a város. A Szent János tér egy részét parcellázni fogják és háshelyekül adják el a vételárból fedezik az építési költségeket.

— Öngyilkos kereskedő. Vácról távirtozzák: Ma éjjel két órakor agyonlőtte magát *Alberti Ferenc* váci vaskereskedő, aki a város leggazdagabb embereinek egyike volt. *Alberti* egy idő óta beteg volt; tegnap este sokat szenvedett, beszárkózott szobájába, levelet írt. „Gyűlölöm az embereket — írja — ezért hasonlítottam meg a világgal.” Három golyót fejébe lőtt, egyet szívébe. Vagyonát félmilliónál többre becsülik. Temetése holnap délután lesz.

— A hid pályázatok felbontása. A Maros hídak építésére beérkezett pályázatokat holnap délelőtt bontják fel a városházán.

— Öngyilkos öreg ember. *Moravets József* németperei hatvanöt éves öregember tegnap beretvával elmetesztette a nyakát és aztán a kutba ugrott. A makacs öngyilkost holnap huzták ki a kutból.

— Autobusz a Fejsze-utcában. A közgyűlés ma tárgyalta *Zima Tibor* és *Szalay Arnold* dr. indítványát, amelyben a *Fejsze-utca* számára autobusz járatokat kértek. Ugy határozott, hogy az esetben, ha a kijelölt forgalmi utak bármelyike nem jövedelmezne annyit, mint a mennyit várnak attól, akkor ezt kikapcsolják és a *Fejsze-utcai* járatot azonnal megindítják.

— Fegyelmi egy tanító ellen cím alatt mai lapunkban megjelent hírre vonatkozóan *Siculus Kovács Ferenc* azt írja egy hosszánk intézett levelében, hogy ellene a tavaly nyáron közreadott rőpirata miatt nem indítottak fegyelmi eljárást. A rőpirat miatt *Siculusnak* — mint írja — a haja szála sem görbült meg: arról a helyi hatóság szörnyen hallgat. A valóság az, hogy a tanítót a *Czobor Ottó* vádjai miatt fogták fegyelmi vizsgálat alá.

— Elutasított kérelem. *Lantos Miksa* tanító és társai, akik *Ségában* egy magyar koloniat létesítenek, kérték a közgyűléstől, hogy a várostól megvett házhelyek után járó városi illetéket engedje el. A tanács javaslatára a közgyűlés arra a rídeg és a nemzeti missziót teljesítő telepésekkel szemben indokolatlan alapspontra helyezkedett, hogy a kérelmet nem teljesíti, mert a telkeket ugyanis olcsón adta.

— Gyermekgondozónői tanfolyam. *Julius hó* 1-én egy újabb gyermekgondozónői tanfolyam nyílik meg az aradi m. kir. állami gyermekmenhelyben, melyre e hó 20-ig a menhely igazgatóságánál lehet jelentkezni. Bővebb felvilágosítás szintén ott nyerhető.

— Új vashíd Déva és Piski között. Néhány nap múlva Déva és Piski között a *Czerna* folyón lévő fahíd helyébe új vashídat fognak betölteni, amiért a június 15-én este Budapest keleti pályaudvarról induló 808. számú vonat átzállással fog közlekedni.

— Körözött sikkasztó. A lugosi rendőrség ma táviratilag arról értesítette az aradi rendőrséget, hogy *Feuer Áron* felfüggesztett orsoval határrendőr, a lugosi Hungária vajkivitteli társaság üzletvezetője, 6000 korona elsikkasztása után megszökött. A lugosi rendőrség kéri letartóztatását.

— Miből fog megélni a szabócsai főispáni titkár? A magyar közéletet fölőtte jellemzi az a kinevezés, amely legutóbb látott napvilágot a hivatalos lapban. Annyi tiszteletbeli, díjtalan és fizetetlen állás egy országban sincs, mint nálunk, de mind között páratlan és magabiztos álló a *Nozdroviczky Pál* esete, akiről ezt a kis hírt közli vasárnap a hivatalos lap:

— Új főispáni titkár. A belügy miniszter *Nozdroviczky Pál* Szabolcs vármegyei díjtalan közigazgatási gyakor-nok, tiszteletbeli szolgabíró a belügyminiszteriumhoz fizetés nélküli miniszteri segédfogalmazóvá nevezte ki és főispáni titkári minőségben szolgálatra Szabolcs vármegye főispánja mellé rendelte ki.

Hogy a derék *Nozdroviczky Pál* díjtalan közigazgatási gyakor-nok volt néhány évig: hagyján. Hogy tiszteletbeli főszolgabíró: az is hagyján. De azt már még sem lehet azé nélkül hagyni, hogy most megmaradt

díjtalanak,
tiszteletbelinek
és fizetésnélkülinek;

azonkívül főispáni titkári szolgálatot kell neki teljesítenie. Pedig mindezek ellenére nagy családi öröm volt *Nozdroviczkyéknál*, mikor a fiut ennyi sok címmel és semmi fizetéssel főispáni titkárrá nevezték ki. Nagy volt az öröm és fizetést talán sohasem is fog kérni *Nozdroviczky Pál*. Sőt nekünk nagyon erős a gyanunk, hogy még ő fizet titokban az államkincstárnak. Ő, akiről valóban meg lehetne mintázni a modern magyar közélet allegorikus szobrát...

— Ellopott kerékpár. *Szabó Sándor* pénzügyigazgatósági hivatali szolga ma délelőtt kerékpáron ment a postára. A kerékpárt a posta udvarából ellopta egy ismeretlen tettes, míg *Szabó* a postahivatalban járt. A tolvajt keresik.

— Motypusztító és rovarpor legjobb minőségben *Vejtek és Weisz*nál Aradon. 191.

● A kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás ●

SALVATOR

vese- és hólyagbetegséknél, köszvényben, csukorbetegségnél és húrosos bántalmaknál kitűnő hatás.
Természetes vasmentes savanyúvíz.

● Kapható ásványvízkereskedésekben vagy a Szilvá-Lipóci
Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Ródlófrakpart 8. ●

Ma este katona-zene Láng Testvéreknél

Szabad bemenet.

Teljesen új mozgófényképek.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az országos gyermekvédelmi kongresszust rendező aradi bizottság holnap délután 3 órakor *Károlyi Gyula* gróf főispán hivatalos helyiségében ülést tart.

TORVÉNYKEZÉS.

Sikkasztással vádolt ügyvéd.

— *Iritz Mór* dr. rehabilitálása. —

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, június 10.

Egy rettenetesen meghurcolt embernek az ügyében hozott ma egy súlyos vád alól felmentő ítéletet a szegedi királyi törvényszék büntető tanácsa. Még a múlt év június havában történt, hogy *Szék György* makói tanyalajos *Bán Zsigmond* dr. ügyvéd útján bűnvádi feljelentést tett *Iritz Mór* dr. makói ügyvéd ellen a szegedi királyi ügyészséghez. A feljelentés szerint *Szék György* még az 1907. elején 8200 koronát adott át *Iritznek* azzal, hogy az ügyvéd ez összeget a nagyszebeni földhivatalnak küldje el ottani tartozása kiegyenlítésére. *Iritz* — mondja a feljelentés — nem tett eleget a kötelességének, a pénzt nem küldte el, hanem saját céljaira fordította. Ezért kérte, hogy a büntető bíróság sikkasztás büntetése miatt büntesse meg az ügyvédet.

A bűnvádi eljárás meg is indult, a terhelt ellen bűnügyi zárlatot is vezettek, aztán a törvényszék vádtanácsa vád alá is helyezte *Iritz*et. Közben *Iritz* a teljes összeget kifizette az illető pénzhivatalnak. Az eljárás azonban hi-

vatalból folyván, ma volt ezen ügyben a szegedi kir. törvényszék büntető tanácsa előtt a főtárgyalás.

A tárgyaláson *Hevessy Kálmán* törvényszéki bíró elnökölt, szavazóbírák *Nagy Zoltán* dr. és *Szabó Kálmán* voltak. A vádat *Hrabovszky* királyi ügyész képviselte, míg a vádlott ügyvédet *Reiniger Jakab* dr. szegedi ügyvéd védte. A tárgyalás délelőtt 10 órától délután 5 óráig tartott. Összesen kilenc tanult hallgattak meg, amely után a vád- és védbeadványok hangzottak el. Ezután meghozta a törvényszék ítéletét, mely *Iritz Mór* dr.-t a vád és következményei alól felmentette.

§ *Lakatos Párnó* a *Kurján*. Fővárosi tudósítónk jelenti: A dánosi rablógyilkosság elsőrendű vádlottjának, *Lakatos Balog Jánosnak* (*Sztojka Párnó*) testvérgyilkossága foglalkoztatta ma a legfelsőbb bíróságot. A dánosi cigánykaván előbbi vajdáját, *Lakatos Györgyöt* lőtte agyon fivére, a dánosi vérengzésnek ez az elsőrendű részese, akit utóbbi cselekményeért tudvalevőleg életfogytiglani fegyházra ítélte az esküdtbíróság. Új község határában 1906. augusztus 9-én délután történt, hogy ez a haramia egy ló miatt agyonlőtte a testvérét. A bíróság ezért erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés miatt 7 évi fegyházra ítélte *Lakatos Balog János* (*Sztojka Párnó*) A kir. Kuria ma *Pongrácz Jenő* bíró előadásában hozadjárult az ítélethez.

§ *Mezei István* fölmentették Szegedi tudósítónk jelenti: A mai napon folyt le utolsó fölvonása annak a bűnpörnek, amelynek *Mezei István* piskli fürdőszolga volt az ártatlan hőse. Emlékeztet, hogy *Mezei István* a szegedi esküdtbíróság annak idején hosszabb fegyházbüntetésre ítélte *Keller Mária* cselédleány meggyilkolása miatt. *Mezei István* meg is kezdte már büntetését, a mikor kiderült, hogy ártatlanul ítélték el. Ma formálisan is bezáródtak a szenzációs pánör aktái. A szegedi törvényszéknek *Hevessy Kálmán* elnöklésével tartott ülésén *Gerhauser* előadó bíró ismertette a bűnpör anyagát és kifejtette, hogy *Keller Mária* halálát agyömlés okozta s a holttestén talált sebet pedig a kórházi szolga ejtette, aki a halott szemét el akarta adni preparálás céljára. A törvényszék erre a büntető perrendtartás 475. szakaszának harmadik bekezdése értelmében főtárgyalás mellőzésével fölmentette a vádlottat, miután az ügyész is kifejtette, hogy a beszerzett bizonyítékok kellő alapot nyújtanak a fölmentésre s az elítélt és védője nem kívánták a főtárgyalás megtartását. A jogerős ítéletet a hivatalos lapban is közlé fogják tenni.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Új törvényjavaslat

a szeszdóról és szeszkontingensről.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, június 10.

Hosszas beharangozás és ankétezés után a képviselőház elé került végre a szeszdóról és a szeszkontingensről szóló törvényjavaslat *Darányi Ignác* földművelésügyi miniszter a képviselőház mai ülésének végén nyújtotta be *Wekerle* pénzügyminiszter nevében ezt a javaslatot, melynek címe: „Törvényjavaslat a szeszdóról, valamint a szesztermeléssel együttesen készített sajtolt élesztő megadóztatásáról, úgy szintén a szeszkontingens megállapításáról és annak felosztásáról.”

Az új törvényjavaslat indokolása szerint főképp azért szükséges, mert az állam új bevételi források feltárására és a szeszfogyasztásnak nagyobb hasznosítá-

sára van utalva. Evégből szükséges magának az adótételnek emelése. A törvény első része erről intézkedik. Ami a kontingensnek sokat vitatott és gazdasági szempontból igen fontos kérdését illeti, a javaslat ezt úgy dönti el, hogy a mezőgazdasági termelést új szesziföldekkel bővíti és az ipari szesziföldök kontingensének apaszításával az újonnan keletkező szesziföldeket kontingentálja. Az ipari szesziföldök 90,000 hektoliterrel jelölték meg azt a határt, amelylyel kontingensük apasztható. A törvényjavaslat csekély mennyiséggel túlmegy ezen a határon. Azon ipari szesziföldöknél, amelyek most 2000 hektolitert meghaladó kontingenssel bírnak, ezen kontingens le szállítatik a kétezren felül levő rész 17-3 százalékkal.

= Pótvásár. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter megengedte, hogy az Arad területéhez tartozó Sápós községben a folyó évi április hó 26 ikára esett, de elmaradt országos vásár helyett, folyó évi június hó 15 én pótvásár tartassék.

Budapesti ár- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, június 10.

Amerika hétényolcaddal magasabb. Nyolc ezer mm. 3 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli sárlat	5 órai sárlat
Buza októberre . . .	10.83—10.84	10.88—10.89
Zab októberre . . .	7.87—7.88	7.68—7.69
Ross októberre . . .	9.01—9.02	9.07—9.08
Tengeri májusra . . .	6.45—6.46	6.50—6.51
Tengeri júliusra . . .	6.59—6.60	6.67—6.68

Zárul 5 órakor:

Oestrák hitelrészvény 528.75

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Június 10. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammmig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 130—132 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammmig terjedő súlyban 132—134 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammmig terjedő súlyban 134—140 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammmig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammmig terjedő súlyban — fillérig. Belsőállomány: Június hó 5. napján volt készlet 37,904 darab, június 6. napján főlhajtatott 909 darab, június 6. napján elszállított 251 darab, június 6. napjára maradt készletben 38 562 darab. A hízott sertés üzem irányszata: Változatlan.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

M. J. (Székudvar.) Örvedetes dolog, hogy az iskolában ilyen szép haladást konstataáltak. Ezért a szóban lévő s. tanítót bizonyára elismerésben részesítik az illetékes körök. A lapban külön dícséret nem szokott kijárni az ilyesmiért.

V. J. Sok igazság van okosan megírt cikkében. Csak hogy most nincs semmi aktualitása s azért nem közölhetjük.

IDEGENEK ARADON.

— Június 10. —

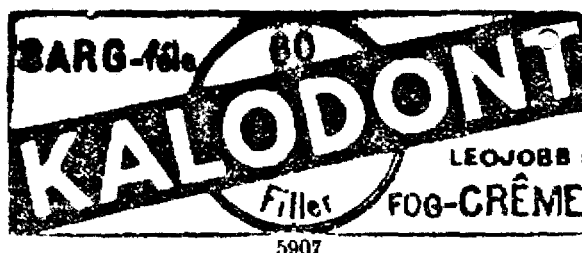
Központi szálloda. Semmel József utazó Budapest. — Epstein Jakab utazó Budapest. — Takács Nándor hivatalnok Borossebes. — Popescu Ávrám dr. ügyvédjelölt Kisjenő. — Krausz R. utazó Budapest. — Berger Ignác utazó Budapest. — Kandray András művezető Vajdahunyad. — Balassa Tivadar hivatalnok Mezőhegyes. — László Ferenc gazdálkodó Kúrtics. — Steinberg Samu kereskedő Budapest. — Komlós Dezső igazgató Budapest. — Fodor Géza utazó Budapest. — Steiner Vilmos utazó Budapest. — Molnár Gyula utazó Budapest. — Adél Soma utazó Budapest.

Fehér kereszt szálloda. Szalai Mór utazó Budapest. — Steiner Béla utazó Budapest. — Capdebó Zoltán dr. ügyvéd Temesvár. — Wevel Oszkár utazó Bécs. — Verő László mérnök Budapest. — Sole Samu utazó Budapest. — Székely Soma

utazó Budapest. — Csengery Árpád mérnök Budapest. — Dang Ferenc utazó Budapest. — Szilágyi Kálmán szolgabíró Nagylak. — Vobinla Rudolf tisztviselő Temesvár.

Vass szálloda. Friedmann Sándor utazó Budapest. — Füll Iluska zenésznő Temesvár. — Argényi Józsefné sz. Hermann Mária zenésznő Budapest. — Maróthy Jánosné zenésznő Budapest. — Argényi József karmester Budapest. — Reinthaller Rezsőné zenésznő Budapest. — Szigethy Bálint főhadnagy Szeged. — Frankó Aurél gyógyszerész Arad. — Németh Kálmán főjegyző Tótkomlós. — Beck Jakab utazó Budapest. — Bacsi Lajos jegyző Silingyia. — Glöck Manó utazó Budapest. — Tellner Árpád művész Ujpest.

Pannonia szálloda. Harsányi Mór földész Kunagota. — Lust Ferenc orvos Simánd. — Némethy Károly szerelő Budapest. — Fericsán János gazdálkodó Agris. — Friselmann Sándor fatermelő Tanc.

Június 28. Az aradi könyvnyomdászok „GUTENBERG DALKÖRE” a Csálai nagyerdőben sétat. hangversenyyel egybekötött NAGY NYÁRI MULATSÁGOT rendez saját zászlója alapja javára. Kedvezőtlen idő esetén a mulatság július 5-én lesz.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Teljesen új műsor.

Válogatott érdekességek.

Aranymosók.

Műsor 1908. június hó 11-én, csütörtökön:

1. Futás az esernyő után. Kacagató. — 2. Elsikkasztott tervek. Drama. — 3. Koppenhága Látványosság. — 4. Vaddisznóvadászat. Sportkép. — 5. Mesterséges tojásköltés. Humoros. — 6. Drama egy téli éjszakán. Életkép. — 7. Kinematográf. Kacagató. — 8. A patkányfogó. Fantasztikus. — 9. Műsoron kívüli szám. Szenzációs amerikai kép. — 10. Aranymosók. Tanulságos.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cukrászda.

Előadások: Délután 6 órakor, este 8 órakor és 9 órakor.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

NYILTTER.*

Tisztelettel értesitem a n. 6. közönséget, hogy ezentul minden csütörtökön

élő orsovai hal

érkezik, hétközben csak megrendeléseket fogadok el, melyet pontosan eszközölni fogok.

Egy fiatal keresztény

fűszeres segéd,

aki önállóan tudja az üzletet vezetni, ugyanitt felvétetik.

Jó magyar írás kötelező.

Tisztelettel

Brege

Szabadság-utca

Ügyes

— molnár —

kerestetik július hó 1-én való belépésre gőzüzemű malmunkhoz. — Ki az asztalos vagy ács mesterséghez is ért, előnyben részesül.

Seldner Bernát és fia
Berzova.

Hartmann János

Aradon, Kazinczi-utca 11. sz. alatt.

Tekeasztal, dákók, golyók és különlegességi kávéház berendezési cikkek készítése

műhelye.

Szakképzettségemet a párisi legelső és legnagyobb gyárban szereztem. Teke-asztalok behuzását a legújabb saját szisztémáim szerint behuzok ragasztás nélkül, a melyeken a golyók ugrása elő nem fordulhat. Meghívásra bárhova a vidékre is elmegyek, saját szöveteimmel.

Műhelyből kikerült áruért, különösen a dákók egyenességéért egy teljes évig jótállok.

Ismét eladóknak nagy árendemény.

Használt golyókat veszek és cserélek. Gyors és pontos kiszolgálásért kezeskedem.

Saját francia gyártmány szerint készült dákók óriási választékban 2 k.-tól 100 kor.-ig. Régi ócska teke-asztalokat újjáalakítok s becserélek.

Nagy raktár kész billiárdokban! Olcsón kapható legújabb fordítható Ellipsz Billiárd. 741

Polgári iskolát és kereskedelmi tanfolyamot végzett, a gépírásban gyakorlott leány

irodai alkalmazást keres.

Szives ajánlatok e lap kiadóhivatalába, „Iroda” jelige alatt keretnek. 2212

Cement

hornyolt cserép

a legiobb fedő anyag. Vizáthatlan! Örökké tart!

Tégla, Cserép

legiobb minőségben állandóan raktáron 754

Pollak Sándor

tégla, cserép és cementárú gyárában

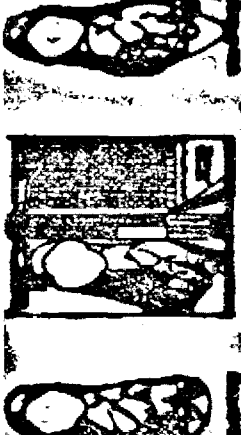
Miklósán.

Telefon 5—15.

Erzsébet-körút 37., I. em. Városi iroda:

Kész cipő mérték szerint.

Egyedüli raktár

Weinberger János
előrendű cipőraktár
Arad-Temesvár.

Telefon 565. sz. Alapítva 1889. évben.

Várhol László

uri- és női cipész

Arad, Weitzer János-utca 2. sz.

Minorita-palota a ladyinkalával szemben.)
Van szerencsém a t. helybeli és vidéki közönség figyelmét felhívni 18 év óta fennálló jó hírnévnek örvendő cipész-üzletemre. A bekövetkező téli időnyre beszeresztem mindennemű bőrkülönlégekészéket.

Az önkéntes uraknak figyelmüket felhívom, hogy lábbelit készítek mindennemű fegyvernemhez a legjobb kivitelben előírás szerint. Az egyenruházati egyesületnek több év óta szállítója vagyok.

Visszamaradt cipők előnyös árban kaphatók. Rendelések 24 óra alatt eszköszöttek.

Kiváló tisztelettel

541 Várhol László.

Nem kell London. Nem kell Páris.
Nem kell Bécs. Nem kell Budapest.

Aradon is lehet kapni!

A legkényesebb igényeknek is megfelelő mérték után!

CIPŐKET

urak és hölgyek részére

SEELINGER UTÓDA

orthopéd és divat cipészüzletében

ARAD, Szabadság-tér 4. szám.

Szülők különös figyelmébe ajánlom orthopéd-gyógycipőmet, melyek megakadályozzák a lábdeformitásokat, gyermekeknek, ugyancsak felnőtteknek a nagykorú eredményeket értem el, amit számos elismerés tanúsít. Készítek a valódi amerikai formájú cipőket meg nem különböztethető tartós és szép cipőket. B. megrendeléseket kérve teljes tisztelettel!

SEELINGER UTÓDA 841

Brecska Károly

Állami cipész tanfolyam szaktanítója.

9198—1908. sz.

Hirdetmény.

A gyalogutak gondozásáról alkotott 12757—403/1884. számú szabályrendelet 5. §-a értelmében felhívom a ház- és telektulajdonosokat, folyó hó 15-től szeptember 15-ig házuk, illetve telkük előtt az aszfalt burkolattal ellátott gyalogutat mindennap délután 1 és 2 óra között, a másféle burkolattal ellátott gyalogutat este 7 és 8 óra között meglocsolni, mert ennek elmulasztása esetén az említett szabályrendelet alapján szigorúan büntetettetni fognak.

Arad, 1908. évi május hó 15.

Sarló,
főkapitány.

A hölgyek tudják legjobban, mily fontos a szép üde arc, mily hatalom és kincs az, mily előnyökben részesül egy szép nő.

Szépnek lenni azonban nagy feladat, nem elegendő, hogy valaki csinos, fess, megnyerő külsejű és kedves legyen, hanem a legfontosabb, hogy az arcüre tiszta legyen.

A nők tudják ezt és azért igen nagy gondot fordítanak az arcőr ápolására és a szépség emelésére.

A Földes-féle Margit-Creme

az egyedüli szer, mely 5—6-szori használat után eltávolít kiütéseket, pattanásokat, szeplőket, májfoltokat és az arcot hófehérré teszi.

A Földes-féle MARGIT-CREME páratlan és csodás arc-szépítő és a szépséget megőrző hatását mi sem bizonyítja fényesebben, mint azon körülmény, hogy a Wienben rendezett „Ausstellung für Moderne Gesundheits und Schötheits pflege“ nagy aranyérmét és díszoklevelet nyert.

A MARGIT-CREME, miként azt számos vegyvizsgálat igazolja, ment minden káros anyagtól és így az arcot bármily ideig használják is azt nemcsak nem rontja, hanem késő öreg korig ifjú édeségében tartja meg.

Készíté:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Kapható az egész világon. Ára 1 korona.

281

Megjelent!

Megjelent!

A
Magyarországi Uradalmak
és Gazdatisztek Czimtára
1908/9.

az eddiginél sokkal bővebb terjedelemben és gazdagabb tartalommal. E cimtár tartalmazza a magyarországi uradalmak, gazdaságok, bérlok pontos címjegyzékét, valamint a gazdákat és a gazdatiszteket érdekő fontosabb tudnivalókat törvényeket, rendeleteket stb.

Becses tartalmánál fogva gazdáknak és gazdatiszteknek nélkülözhetetlen kézikönyv.

Ára vászonkötésben 15.—kor.

Jutányos árak!

Molyok ellen biztosan védekezni óhajt,
vagy
Féregmentes lakást és
Tükörfényű padlót
szeret, forduljon bizalommal a

Vöröskereszt Drogeriába
ARAD, Weitzer János-utca 2. sz.

Minorita-palota.

1381

Levél- és
sürgönyezim:

Vöröskereszt Drogeria Arad.

14863—1908. sz.

Hirdetmény.

Közhirrre tesszük, hogy a nagyméltóságú m. kir. Földművelésügyi miniszter ur 82900—1908. sz. a. kelt rendeletével a répbogár pusztításai és károsításainak lehető megakadályozása végett a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. XII. t. c. 58. §-ában adott felhatalmazásánál fogva az úgynevezett répbarkét (lisztes répbogár, Cleonus punctivent ris Germ) valamint a hamvas vicellér bogarat (Otiorrhynchus ligustici Zinne) azon káros állatok és rovarok között soroztam, melyeknek irtása az idézett t. c. szerint kötelező. Miért is elrendeli, hogy minden birtok répföldjén az említett bogarakat márciustól június hó közepéig irtani tartozik.

Az irtásra vonatkozó részletes utmutatást a város közelebb rendelkezésre fogja bocsájtani.

Arad, 1908. évi május hó 9-én.

A városi tanács.

12423—1908. szám.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszteriumnak rendelete nyomán ezen közhirrre tesszük, hogy a „Mária Anna császárné“ alapítványi bizottság pályázatot hirdet a fent nevezett alapítvány jövedelméből két szegény beteg tengerész katonára között az 1908. évben kiadásra kerülő 140—140 koronás segélyre.

Az alapítványra oly tengerész katonák bírnak igényvel, kik a cs. és kir. haditengerészet kötelékéből tényleges katonai szolgálatuk alatt keletkezett betegség miatt, ellátásra igény nélkül bocsáttattak el.

Az alapítványi segély a folyamodók közül a két legérdemesebbnek egy évre adományoztatik és augusztus hó 10-én, mint az alapító halálának évfordulóján fizetik ki, Azon körülmény, hogy valaki ezen alapítvány jótéteményében már részesült, a segélydíjnak újboli elnyerését nem zárja ki.

Felhívtnak tehát az igényjogosultak, hogy a szükséges igazoló okmányokkal felszerelt pályázati folyamodványaikat f. évi július hó 1-éig a trieszti cs. és kir. tengerész kerületi parancsnokságához nyújtják be.

A folyamodó által igazolandó:
1., hogy a cs. és kir. haditengerészet kötelékéből tényleges katonai szolgálat alatt keletkezett betegség miatt, ellátási igény nélkül bocsáttatott el.

2., hogy vagyontalan szegény és segélyre szorult.

Ezen utóbbi körülmény szegénységi vagy helyhatósági bizonyítvánnyal igazolandó.

Július 1-én tul beérkező folyamodványok nem vétetnek figyelembe.

Arad, 1908. évi április hó 25.

A városi tanács.

APRÓ HIRDETÉSEK.

A Kinek

ismeretség híján

háztartásra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ipánra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vinczellőre,
kertészre,

kulcsárra,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy,
brodasszolgára,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége,

AKI

eladni kíván

bútor,
szenyort,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

AKI

bérbeadni kíván

birokat,
házat,
vadászterü-
letet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

AKI

kandékokat vétel vagy bérbevitel cél-
jából keresi;

AKI

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értesít, ha az

„ARADI KÖZLÖNY”

kis hirdetési

rovait használja.

**Helybeli részvénytársasághoz irodai gyakor-
nok kerestetik. Gyakor-
lattal bírók előnyben
részesülnek. Cím a ki-
adóhivatalban.**

Óvadékképes házaspár

boltiszolga vagy házmesteri állást
keres. Cím a kiadóhivatalba ké-
retik. 2248

Egy huszonöt év óta

fennálló szatócs üzlet a főtéren
betegség miatt eladó. József fő-
herceg-ut 1. szám. Bővebbet a tu-
lajdonosnál. 2245

Legfinomabb zamat

málna-szőrpöt küld öt kilós kosár-
üvegekben 80.; vagy bádoggalack-
ban 70. koronáért bérmentve
Cygysztár Nagyhalmágyon. 2021

Egy jó karban

lévő fűszer- és rövidáru berende-
zés azonnal, jutányos áron eladó.
Weisz Rudolf és Társánál Kova-
szinon. 2218

Vizsgalapok

kitűnő minőségű magyar papíron
100 drb. 90 fillér. Portó 100 darabig
80 fillér 100—600 drbig 72 fillér,
szomszédos forgalomban 21 fillér.
Ha a pénz előre küldetik, 100 Nép-
iskolai Bizonyítvány K. 1-20 lugsz
I. és II. könyvkereskedésében Arad.
Arad- és temesmegyei telefon 517.
201

Több mint 600

vagyonos hölgy óhajt mielőbb fél-
hez menni. Komoly házassulandók
(vagyon, vallás, foglalkozás, mel-
lékes) forduljanak Schlesinger cég-
hez, Berlin 18. címre. (A konti-
nens legnagyobb intézete.) 5949

Pörkölt szalonna,

légenszáritott, oldalankint 85—80
kg. nehéz, kapható Rauchbauer
Nándornál, Ujszentannán. 1991

Minden újdonság

azonnal több példányban kapható
80,000 kötetes kölcsönkönyvtá-
ramban, heti 8 filléres kölcsön-
díj ellenében. A könyvek újak és tiszták.
Terjedelmes jegyzékek vidékre
is. Zenemű kölcsönző intézet. Kerpel
Izsó könyv és papirkereskedése,
Aradon. 212

Kisasszony,

ki a gépirást és a könyvelést is
bírja, állást keres. Cím a kiadó-
ban.

Jó karban levő

íróasztalok

megvételre kerestetnek.

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fiu

tanulónak

fizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Negyedórán belül megszünteti a

Fejfájást

hirneves

Rozsnyai fejfájás elleni pastilla

1 darab 20 fillér. 6 darab ára 1 korona.

Páratlan hatásu

gyomorerősítő-szer

a Rozsnyai-féle

Kárpáti gyomorcsépp.

Kapható csakis:

Rozsnyay Máttyás

gyógyszerárúban

301

Arad, Szabadság-tér.

10012—1908. kh. sz.

Hirdetmény.

Tudomásomra jutott, hogy az
aradi boza és limonádé árusítók a
hűsítő italokba jégvermekből szár-
mazó jeget dobálnak bele.

Miután a városi orvosi hivatal
véleménye szerint a jégvermekből
származó jégnek ily módon való
használata az egészségre ártalmat
idézhethet elő, a jégnek a hűsítő ita-
lokba való bedobását ezennel be-

tiltom s felhívom a boza és limo-
nádé árusítókat, hogy az italokat
oly módon hűtsék le, hogy a jég
az élvezendő hűsítő itallal ne érint-
kezzék.

Azon árusítók, kik ezen be-
tiltás dacára az italokba jeget
dobnak, az 1876. évi XIV. t.-cz.
7. §-a alapján 600 koronáig ter-
jedhető pénzbüntetéssel, behajtha-
tatatlanság esetén 60 napig terjed-
hető elzárással fognak büntettetni.

Arad, 1908. évi június hó 8-án.

Sarlot,
főkapitány.

Braun Miksa

Telefon 594. ARAD, Boros Béni-tér 1.

Kender, len- és jutaáru kereskedés.

Raktáron nagybani és viszonteladásra: kender, len,
és tarpaulin

gabona-zsák,

vizmentes és nyers ponyva, szalmazsák, lópok-
róc, esomagoló vászon, zsineg, továbbá gazda-
sági kötélárú, zsák-zsineg, szőlőkötő és
szürke fonál. 2155

Zsákkölcsönző-intézet.

Használt liszt- és korpa-zsákok vétele és eladása.

Arad legszebb nyári mulatóhelyén, a Városligeti vendéglőben

MA és minden csütörtökön KATONAZENE

Zellner Sándor karnagy személyes vezetésével. Kitűnő hideg és meleg ételekről, fajtiszta, zama-
tos hegyaljai borokról és friss csapolású kőbányai sörrel gondoskodva van. — Szabad bemenet.

Számos látogatásért esd: Lukács F. Lajos, vendéglős.